

EL NOU BATXILLERAT

Una mesura que arriba amb dos segles de retard

He resseguit amb curiositat el nou pla del Batxillerat que el Ministeri d'Instrucció Pública es proposa d'implantar a tots els Instituts d'Espanya, comprenent-hi els de Catalunya. Sense ficar-me a fer una anàlisi completa de tots els seus aspectes, que sobre el paper no fan pas mala impressió, hi ha un fet que em sembla digne d'especial esment. Endevineu a quin vull referir-me? La llengua i la literatura espanyoles figuren a tots els cursos, des del primer fins al setè.

Passem, doncs, d'un extrem a l'altre. Fins ara, els batxillers sortien amb un curs de gramàtica i un altre de literatura espanyoles, i en dir espanyoles ja sabem que, separatísticament, s'excloïa la llengua catalana i la galaico-portuguesa.

Ara no és probable que es rectifiqui aquest criteri. Segurament, tots set cursos es consagraràn a afermar el coneixement de la llengua de Cervantes i de la seva magnífica literatura. De no concedir cap importància a la formació lingüística i a deixar-la enllestida abans dels onze o dotze anys, ara hi ha el propòsit visible de convertir-la en el plat fort del Batxillerat i prolongar-se fins els disset anys. El noi o la noia que obtingui aquest grau, d'acord amb el nou pla (si el pla arriba a posar-se en marxa, naturalment), haurà tingut ocasió d'aprofundir la gramàtica, de polir l'estil, d'encomanar-se, dins els límits de la seva capacitat, el geni de l'idioma.

Anem a protestar contra aquesta rectificació brusca i completa?

Cal que precisem. Tota la vida, almenys d'ençà que hem estat en situació d'enfocar aquesta mena de problemes, hem deploarat que l'art de parlar i escriure correctament i graciosament tingués tan poca importància dins els plans d'estudi imperants. No hem comprès mai per quina estranya negligència, un país que s'ha atipat de plaigües fórmules, programes i costums francesos no ha tingut mai esma de copiar les preocupacions que dominen enllà del Pireneu en matèria de redacció, de composició i d'estil. Aprendre a escriure i a explicar-se bé és, comptat i debatut, aprendre a precisar amb solta.

Sens dubte, en la claredat i en l'ordre dels francesos, en llur facilitat per explicar les coses amb gràcia i amb precisió, hi ha dons naturals, atributs de raça. Però, basta adonar-se de la importància que dins l'ensenyament francès tenen els exercicis de redacció i els estudis literaris, per comprendre que la voluntat no és pas absent d'aquest miracle. D'altra banda, es tracta d'un miracle que, amb més o menys intensitat, es fa palès al Nord i al Migdia, a Provença i a Bretanya, en medis racials ben diferents i sota climes morals ben diversos. Indici, doncs, que som en presència d'un fet de cultura.

Els castellans no han tingut la preocupació d'ensenyar llur idioma. De fet, s'han acontentat d'imposar-lo i durant els segles XVIII i XIX han considerat que ell tot sol, sense auxiliis pedagògics, per la seva força del nombre, per la coacció burocràtica, pel rayonnement de l'oratori i de la literatura, havia assolit una orientació absolutament inèxpuable.

No eren sols els castellans a pensar així. A Catalunya, homes tan assenyats i tan coneixedors de la història com Capmany, eren dels mateix parer. La llengua que ell anomenava provincial havia davallat per sempre més a una categoria subalterna. Calia deixar-la morir — fonament d'incultura — en els llogarets i a les masies.

Aquestes idees lligaren perfectament amb la natural negligència castellana, que ha considerat suficient la burla i el menyspreu per esmenar les deficiències de llenguatge dels catalans, dels valencians, dels gallecs o dels bascos. No s'ensenyava gairebé enlloc l'idioma oficial, però hom vexava i humiliava els que no sabien parlar-lo. (Uso el pretèrit imperfecte per pura condescendència; i el fet és que encara avui trobaríem, a Catalunya mateix, exemple d'aquest curiós mètode.)

No ha estat — val a dir-ho — aquest mètode el que ha produït el nostre redreçament. No. El nostre redreçament, simultani de molts d'altres, és una conseqüència de vastos i complicats fenòmens que poden englobar-se, per enllestir aviat, sota els noms de Romanticisme, Democràcia i Nacionalisme.

Però si l'absència d'una forta instrucció lingüística no és responsable del Renaixement català, és evident que li ha donat una fisonomia pròpia. Si el català hagués renascut, sota la fèrula d'un poble més pedagògic, menys desmanegat, que el poble castellà, és segur — encara que sembli paradoxal — que el nostre renaixement hauria estat més fort i més coherent del que ha estat. Havent hagut de lluitar entre una veritable cultura, hauríem adoptat des del bell començament una tàctica seriosa i responsable. Avesats a una vera disciplina vinguada de força, no hauríem fet escarafalls per imposar-nos en una altra de pròpia.

Però és infantil de fer aquests supòsits. Les coses han anat... com havien d'anar. La idiosincràsia dels dos pobles no permetia que anessin d'una altra manera.

Es que amb el nou pla de Batxillerat hom intenta una rectificació profunda?

Ho sembla. L'elevada ració de llengua i

de literatura espanyoles que s'injecta de cop i volta en el Batxillerat respondrà, ho vull creure, a un criteri purament científic. D'altres pobles tenen aquesta preocupació; per què no l'hauria de tenir Espanya? Però als catalans ningú no ens llevarà del cap la idea que aquest aspecte de la reforma ens és dedicat d'una manera especialíssima. Allò que no va fer-se al segle XVIII i al XIX, vol fer-se ara, en el segon quart del segle XX.

Filiberto Villalobos, ministre d'Instrucció pública

La tasca d'unificació de cultura que no va curar de realitzar ningú durant el son llarguíssim de les nacionalitats, hom vol fer-la ara, quan les nacionalitats són desvetllades i inquietes.

Jo crec que nosaltres no hem d'oposar-nos pas a aprendre el castellà i a aprendre'l bé. Personalment, si d'alguna cosa em dolc, és de la insuficiència del meu poliglòtisme. No comprenc aquesta mena de gent — tan abundant entre els senyors que vénen a Catalunya a guanyar-se la vida — que declaren llur propòsit de romandre impermeables a l'atmosfera lingüística que els volta. Una conducta semblant és alhora una ofensa per a tots nosaltres i una patet d'imbecilitat.

Però una cosa és aprendre els idiomes d'altri i una altra cedir-los generosament el terreny que correspon a l'idioma propi. Una cosa és ésser poliglota i excel·lent poliglota, i una altra no tenir cap llengua íntima, cap llengua entrançable.

Set cursos de llengua i literatura espanyoles en el període de la màxima plasticitat dels nois i de les noies? Magnífic... però amb una condició: que la meitat de les classes d'aquests set cursos han d'ésser consagrades a la llengua i a la literatura catalanes. Em sembla que fem ben grassa la part al vincle federatiu, em sembla que no se'ns podrà acusar d'exclusivistes ni de separatistes... Només així, entre el primer ensenyament que, en part almenys, es dona en català i l'ensenyament universitari que també donarà plena bel·ligerància al nostre idioma, no s'establirà una solució de continuïtat absurda i intolerable.

CARLES SOLDEVILA

Els Dijous — Blancs

LA XATONADA

Als ceps solament hi han quedat quatre gotins que el pagès diu que seran per a combregar quan, a les albors de la tardor, surti a empaillar la perdiu. El dringar dels picarols, l'esclapejar de les portadores damunt els carros, els crits esparso de camps i fondalades se n'han anat amb la carreta darrera i ara tot just es percep, al lluny, el brogit dels camions que transporten sardina a ciutat — les barques del bou n'han dut a vessar — mentre a la via del tren una màquina ja maniobres tota esbojarrada, com si la competència de la carretera li hagués fet perdre els vagons de càrrega i el seny.

L'estol de veremadors s'ajeu sota la parra de la masia, bo i esguardant amb una mirada de comiat la verdor marcida del riu, las com una dona en el post-parteratge. Al xuix, les granotes ronquegen de tant escarnir els grills i la cantarella del brollador. Les abelles, que rondaven al volt de les senalles curulles, s'apropen als cistells i a les manies dels collidors, dins un zumzeig orquestral.

No em creia pas que la feixa de macabeu fos tan pròdiga!

Sort de les rasetes i dels fems de l'estable!

La noia del mas, pletòrica i harmoniosa, així una talla de Pere Jou, surt al llindar amb un morter al braç. Hi tira tres grans d'all i un polsim de pebre vermell; agafa la maça i pica amb desfici; setrill enlaire, deixa caure un raig llarg d'oli; unes gotes de vinagre, encara; lliga la mixtura amb emoció visible i abocant-hi els cinc sentits i, pel somris que li floreix al llavi, comprèn que acaba de fer un xató capaç de tornar la joventut a un vell de vuitanta anys. Plàteres d'escarola i ensiam són col·locades al bell mig de la roïllana i, a guisa d'un ritus sagrat, la mossà hi espargeix el deliciós excitant del recipient de marbre.

Com enrojola el paladar, fadrina!

Es per tal de celebrar la gravidesa de les botes!

Hi ha un gran desig difús de cant intencional i d'acudits coents, entre la joventut. L'amor cavalca damunt cada llom tendre i a penes si es deixa distreure pels comentaris sobre les cotitzacions del mercat: «...la brisa va a tres pèrsecs per any; el broc a raig de cup a vint-i-sis; les garrofes a vuit el quintar...»

L'era, il·luminada per la lluna, és aviat refugi del jovent. El minyó més agosarat dibuixa amb guix al paviment la silueta d'una vaca; amb un mocador d'herbes tapa els ulls d'una xicota i li fa donar uns quants toms, tot dient-li:

—Ara, ara tu, col·loca-li l'ull.

—Oh, fixeix-vos on el posa!

L'aire és dens i voluptuós. Les estrelles semblen barbellar més que altres vegades. — S.

ALS LECTORS

D'ara endavant, sovint, en lloc de l'editorial apareixerà a MIRADOR un article signat, referent a qüestions d'actualitat, o bé algun assaig curt les condicions i tema del qual l'indiquem més especialment per a aquest lloc.

Això no vol dir, naturalment, que ens desentenguem de comentar l'actualitat; al contrari, aquesta innovació dona un major marge de comentari.

Feia ja un cert temps que teníem decidida aquesta petita reforma. Només l'atzar ha volgut que la implantéssim justament una setmana de tràngol polític.

ret el seu homenatge als catalans de 1714

MIRADOR INDISCRET

L'honorat cicerone

En un creuer pel Mediterrani, uns barcelonins visiten els museus d'Atenes mitjançant la paga de 50 dracmes per cap i sota la guia d'un cicerone que, tot fent les seves explicacions standard en la llengua franca de les Escales de Llevant, s'entesta a qualificar d'originals totes les obres dels museus, encara que l'etiqueta digui el contrari.

A la fi, davant les reiterades correccions dels turistes, l'home es decanta per l'eufemisme deliciós — que encara no ha estat explotat per cap antiquari — de còpia original, disposat però a fer la pau de les esmenes dels turistes, cada vegada que passen per davant d'una obra original, repetint i reblant aquest adjectiu.

Acabada la visita — i les discussions —, l'home queda emparaulat per acompanyar els turistes, l'endemà, a l'Acropolis.

Però es veu que l'home va sentir-se magnànim i els va voler donar un bon consell:

—Fa vint anys que hi acompanyo turistes — els va dir —; compteu si sabré què és això del Partenon. Em voleu creu a mi i us estalviareu 50 dracmes cada un? Doncs deixem-ho córrer, això d'anar a l'Acropolis. Només veureu munts de pedres...

Un Lepanto frustrat

I ara que parlem de turistes mediterranis...

En algües gregues, es trobaren dos yachts catalans: l'un, de l'isidrista Cambó; l'altre, del rabassaire Rubió i Tudurí.

Oleguer Junyent, hoste del primer, anà a dinar, un dia, al segon. Després, a coberta del yacht de l'Esquerra, tot mirant-se el de la Lliga, l'escenògraf deia al pintor Carles:

—Ves, ara podríem organitzar una batalla naval entre l'Esquerra i la Lliga...

Domènec Carles, pintor i,

si cal, moro notable

El yacht de Ferran Rubió, que navegava amb la bandera catalana al pal major, es trobà, a l'entrada del Canal de Corint, amb el pas barrat: quatre vaixells de guerra italians tenien preferència.

Hom allegà, des del yacht català, que, duent a bord un personatge important carregat de pressat, un diplomàtic acutuat, els era urgent de passar.

Els italians, polits i servicials, accediren a renunciar al dret de prioritat, i el yacht passà... amb el pintor Domènec Carles vestit de moro notable, assegut en un lloc visible de proa i aixoplugat sota una ombrella vermella aguantada per un tripulant.

I sota la seva disfressa, Carles aguantà, amb tot l'aplom, la curiositat de l'oficialitat italiana, que tota en pes apuntava el pretès diplomàtic amb binocles, i la dels descarregadors del port de Posidònia, que s'acontentaven de posar-se la mà al front a tall de visera.

Aurea de Sarrà, monàrquica

La coneguda dansarina, natural de Badalona, fou vista als funerals celebrats a Sitges a intenció de Don Gonçal (q. e. p. d.). Anava de dol rigorós i, a l'oferiment, la candela li tremolava als dits.

—D'això se'n diu sentiment! — féu el marquès de Rocamora.

—Per alguna cosa li han de servir les taules! — respongué el seu fill.

Una «tournée»

Després de l'èxit assolit a Sitges, Aurea de Sarrà es proposa anar a Tarragona i a Reus. Sembla que en aquesta darrera ciutat compta amb amistosos molt arrelades i amb admiradors incondicionals, al punt que la

nimfa egea no pot donar un pas que aquells no la segueixin. El dia de la festa de Sitges, hi van comparèixer amb un gran ram de flors i n'hi feren ofrena, previ un reverendíssim besament de mans.

—I de què ve tot això? — preguntava un vilatà.

—Del temps d'Alfons de Borbó, en què l'Aurea els treballava una baronia.

El món es perd

A la piscina de la Platja d'Or se'n veuen de tots colors. L'altre dia unes senyorettes de la bona societat es posaren a ballar la rumba, enmig de l'admiració del més granat de la colònia d'estiuejants.

—Trobo que ho fan millor que la Brito.

—Es clar, com que aquí no hi ha trampa! Sembla que, en efecte, segons els tècnics del castissisme, la Brito porta enganxats dos perdigons darrera la brusa de sedalina.

Un remei inesperat

Ni les prèdiques del rector, ni les proclames dels feiocistes havien pogut evitar la desfilada de noies en pijama pels carrers de la vila blanca, quan tot d'una aquesta atracció gratis s'ha estroncada.

L'explicació d'aquest fet — rigorosament autèntica — és que l'altre dia unes minyones de servei anaren a la plaça amb aquella roba sumària, tot aguantant el cabàs.

Erudició piquiponiana

Els «camarades» que publiquen L'Hora — setmanari de només dos fulls que actua d'òrgan emboscant del Bloc Obrer i Camperol —, s'han enfadat amb MIRADOR. S'han enfadat perquè nosaltres, amb tota la bona intenció que ens és característica, li descobrim publicament són lapsus que han estat reconeguts per ells mateixos.

No voldríem tornar a irritar l'epidermis tan femeninament susceptible dels redactors de L'Hora. Però, això aclarit, i per la indubtable gràcia que té i que esperem que també la reconeixeran els benivolguts «camarades», no podem deixar de reproduir aquest bocí de paràgraf, flor d'erudició a l'estil piquiponiana, que publica en el seu darrer número i que forma part d'un article signat per l'excel·lent aprenent de rabassaire Lluís Estarús:

«...de res no els valdrà l'experiència draconiana del Cavaller Sant Jordi.» Experiència draconiana, eh? Draconiana, no de lleis excessivament severes com escauria d'emprar aquest adjectiu, sinó de drac... del monstre occit pel Cavaller de les Roses.

Ironies involuntàries

La Publicitat del divendres passat publicava una nota de la Secció de Música de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, assabentant que el vespre d'aquell dia seria donada una conferència pel diputat de Catalunya, senyor Joan Puig i Ferrer, sobre el tema: Comentaris a l'actual situació política.

Un tema així, patrocinat per la Secció de Música? Això, o bé són ganes de donar la raó a la F. A. I. o bé és una ironia eufemística feta a l'esmentat polític pels dirigents de l'Ateneu Enciclopèdic (que ho són, ensems, del Bloc Obrer i Camperol).

Consultant un altre diari, però, resulta que la dita conferència es donava precisament aquell dia, a la mateixa hora i pel mateix orador, a un centre polític de la barriada del Guinardó.

Per on veiem que la ironia fou només culpa d'un error de compaginació sofert pel diari del carrer de Barberà.

El rabassaire i el clergue

No hi ha cap dubte que el nacionalisme basc està força més cohesionat que el nacionalisme català.

Per això no sobta que els parlamentaris catalans que anaren a Zumàrraga fossin, sense exclusió de cap, admirats i festejats contínuament pel poble.

Per això allà fou possible de veure un capellà abraçant entusiàsticament... l'Amadeu Aragall!

Crítica d'art

Molt sovint, pels volts de la una de la nit, hom veu passar Rambles amunt el periodista Manuel Brunet i el pintor Grau-Sala.

Comentant aquesta camaraderia, deia un conegut escultor assidu concurrent a la terrassa del Cafè de la Rambla:

—Els qui coneixen l'estil literari de l'un i l'estil pictòric de l'altre, no s'han d'estranyar gens que sempre vagin junts. La gràcia inconsistent del pintor influència els escrits del periodista que sap tant de fer riure; i, en compensació, el reaccionarisme de l'escriptor deixa l'empremta en aquelles deformitats característiques del nostre precoç Apelles.

Bateig laic

A Mataró tingué lloc, fa pocs diumenges, un bateig laic. En arribar l'hora de la inscripció, l'encarregat del registre demanà:

—El nom del pare?

I aquest, corejat per tots els assistents, començà a dir en veu baixa:

—En el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant...

El calvari del polític

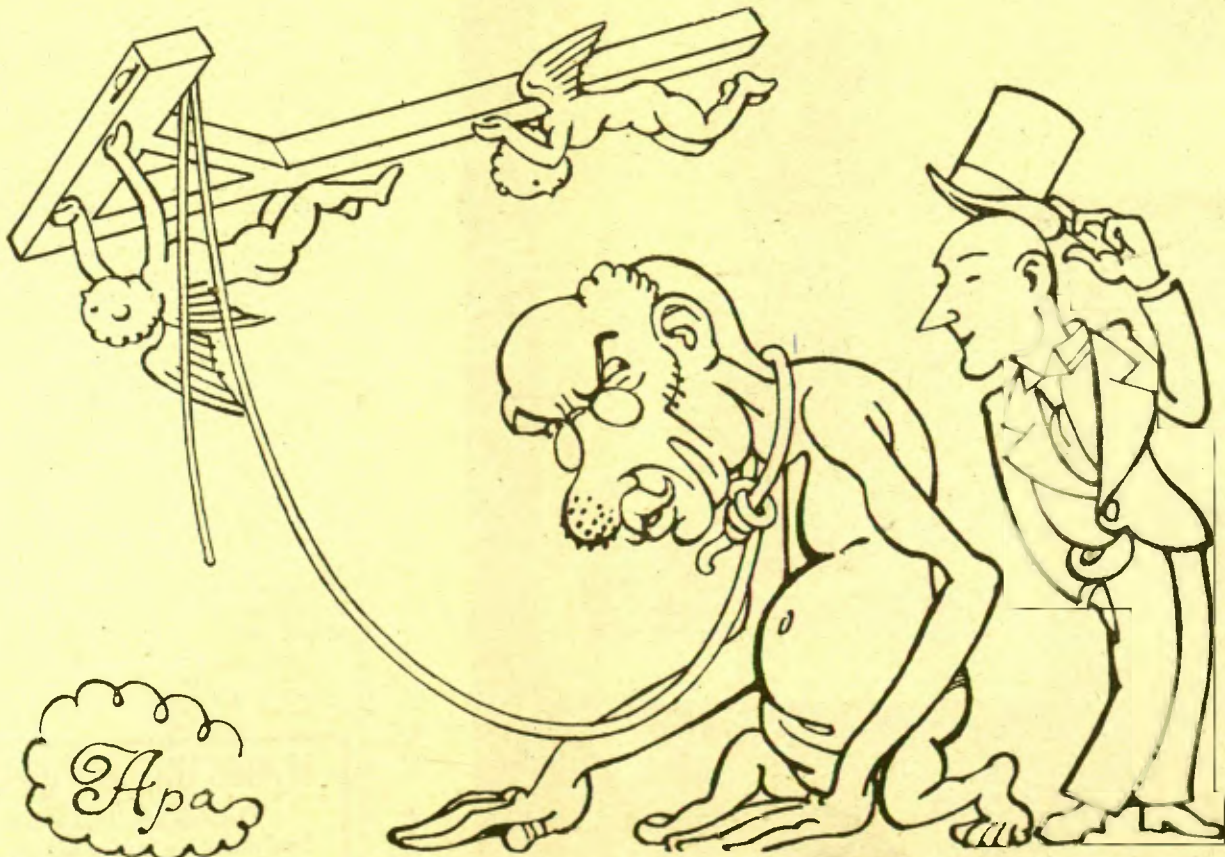
El força conegut ciutadà i doctor en química, senyor Josep Riera i Puntí, mentre fou diputat, era també el factòtum de l'A-

A la pàgina 2:

JOHN DILLINGER

l'enemic públic número 1

— Em sembla Lerroux, que està a punt de proclamar-se la Tercera República Espanyola... la bona!

grupació d'Esquerra Republicana de la barriada del Poble Nou.

La influència del seu prestigi, però, minvava tan bon punt com quedà cancel·lada la seva acta parlamentària. Tant ja ha minvat fins avui, que l'ex-diputat ha cursat fins i tot la seva baixa dins el si de la Comissió Política de l'esmentada entitat.

Decepcions de la vida pública!
I, encara, mentre els dirigents actuals no prenguin definitivament l'acord d'expulsió manifestat ja en una reunió de junta...

L'estil del cronista

Signat per «la comissió organitzadora de la secció Estat Català» de Montcada-Reixac, s'ha repartit un full volant en el qual, entre altres coses, es diu textualment:

«A greus moments, fermes resolucions... i un poble quan viu en constant greuge de gent estranya, ve un dia que aplega en un sol l'esforç de tots, i al crit de *Pia fora!* fa neteja del microbi que l'infecta.»

I continua:
«Joventut Montcadenc, bisturi sanejadors...», etc.

En llegir aquest full volant no hem pogut de menys que pensar en la influència de la literatura «esclavista» — mot derivat del nom del modern Muntaner a sou de la fracció política tan confusament governamental.

Massa cerimònia

Un polític molt felicitat aquests últims temps pel seu catalanisme autèntic malgrat figurar com a home de dreta, i conegut també com a publicista de tot seriós, no ho és gaire com a humorista espontani. I valdria la pena. L'altre dia, per exemple, acompanyava el seu metge a la recerca d'un pis nou; el porter d'una casa, home cerimoniós i amic d'engrandir la importància de les coses, els ensenyava la distribució d'un pis adonats i amb un gest de la mà assenyalant les habitacions, anava dient:

—El hall, l'office, el living-room, etc.

El nostre home, obrint la porta del W. C., el va interrompre dient:

—Doncs, digui, digui que això deu ésser la bassa.

Salvi's qui pugui

L'última setmana de la temporada del Coliseum projectaven un film que ultra ésser dolent, intentava esgarriar. Un home es proposava fer desaparèixer tots els passatgers d'un vaixell i així, o bé els envernava, o bé els tirava a mar, o bé els convencien de suïcidar-se i fins es servia del truc de la nevera. Ni el pobre Charles Ruggles amb la seva gràcia aconseguia d'evair el malson.

Una de les nits, un metge humorista que seia a l'amfiteatre, cansat de tantes morts, abans d'acabar la projecció s'aixecà i, tot anant-se'n, digué:

—Si us voleu salvar, encara hi sou a temps.

Hi hagué una mica de rebombori i al cap de poc l'amfiteatre del Coliseum quedava buit.

John Dillinger

“l'enemic públic número 1”

(Segueix del número anterior)

JOHN DILLINGER, CAP DE BANDA

La policia frisava. Els detectius reprengueren l'enquesta pel començament. Es tractava, primer que res, de saber com els deu presidaris havien pogut fer-se amb els revòlvers en una presó que, pocs dies abans de la fugida, havia estat objecte d'un minucios escorcoll. Era evident que a fora hi

en el moment d'intervenir la policia. Pogué escapar-se, però Dillinger fou agafat.

Per consell de son pare, rebutjà l'ajut d'un advocat i es confessà culpable, especulant amb la indulgència dels jutges per tractar-se del seu primer delictes. Però els magistrats foren severos i el condemnaren al màxim: vuit anys de presó i 200 dòlars de multa.

Passà sis anys en un correccional, però com que es mostrava rebecc i proferia ame-

El desgraciat pare s'ha reprotat sempre el consell que li donà de reconèixer-se culpable.

Quan Dillinger deixà d'ésser el número 13-225, no oblidà dos camarades seus de presó: Pierpont i Jenkins. A més a més, anava darrera la germana del segon, Mary, que vivia a Dayton (Ohio).

El primer que va fer va ésser reunir una banda d'atracadors de bancs de la qual prengué el comandament i que comprenia: Harry Copeland, gran tirador i as del volant; Sammy Goldstein; Homer van Meter, reclamat per la policia, Clifford Mohler, condemnat a perpetuïtat per mort d'un policia.

Mohler havia aconseguit, tot estant a la presó, de procurar-se drogues, l'ús de les quals l'havia posat en un tal estat físic, que el metge li havia concedit un permís «sota paraula» de seixanta dies, perquè pogués seguir un tractament antituberculós.

Durant aquests dos mesos, Mohler prengué part, pel cap baix, en setze assalts de bancs, sota les ordres de Dillinger.

La finalitat d'aquest era reunir prou diners per a l'evasió de Pierpont i de Jenkins. Hom se n'adonà el dia en què Mohler es féu matar.

ELS TRES PLANS

Dillinger va tenir un llarg conciliàbul amb Mohler i van Meter en un hotel de Chicago en el qual es dissimulava.

—Hem de fer escapar Harry Pierpont i Jenkins — els digué.

Era una empresa molt arriscada. Per això van Meter saltà:

—Per què embarcar-nos en un assumpte tan perillós?

—Perquè he promès a Mary Jenkins que treuré el seu germà de la *Big House* i perquè necessito Pierpont per als meus «treballs de bancs». Es més valent que tots nosaltres plegats. He rumiat molt l'afer, i no més ens cal procurar-li armes tirant-li revòlvers per dalt de la muralla.

Van Meter i Mohler sabien que Dillinger anava al darrera de Mary Jenkins i que Pierpont era un atracador de bancs que no sabia el que era por i capaç d'encarregar-se de les feines més perilloses en un assalt.

—Massa perillós — digué van Meter —. No m'hi embolicaré pas.

Dillinger arrugà les celles.

—Jo — digué Mohler — t'ajudaré a fer passar els revòlvers. No sóc dels que s'arroncen.

Però tres dies més tard, en una topada amb la policia, Mohler moria i els altres podien escapar-se. Abans de morir, Mohler cantava el pla d'evasió. Per això es reforçà la vigilància a la presó.

Un matí, un guardià va trobar un paquet al pati. Hi havia quatre revòlvers i carregadors de recanvi. Tot embolicat en cotó per esmortir el cop. El complot havia fracassat.

Veient esguerrat el pla n.º 1, Dillinger s'empecscà el pla n.º 2.

Una dama d'aire distingit, ben vestida, es presentà a la Comissaria de Policia d'Indianapolis, capital d'Indiana, i lliurà al capità Leach una carta de cal·ligrafia força acurada.

—Aquí teniu — li digué — quatre paraules que us escriví un pres.

El capità llegí:

«Sembla que busqueu Copeland i Dillinger. Si teniu prou ganes d'agafar-los per acceptar les meves condicions, us els lliuraré. Estan refugiats a casa d'uns amics meus. Feu-me sortir de la presó, i els trobareu de seguida i prepararé la rateta de forma que no hi hagi focs artificials a l'hora de la feina. Si aviseu els directors de la presó, no he dit res. La persona que us portarà aquesta carta no està al corrent de res.»

No hi havia signatura.

—No m'és possible de respondre-us — digué el capità —. Ignoro el nom del pres.

—Es el meu fill, Harry Pierpont, el qui m'ha donat aquesta carta — digué la senyora —. Sóc Laura Pierpont.

I les llàgrimes li corrien cara avall.

El capità respongué que s'hi pensaria. Però quan la mare de Pierpont se n'anà, un detectiu la seguí, i Leach obrí un dossier i en tregué un full recollit en una perquisició al domicili de Dillinger, que precisava els detalls d'un pròxim atracament.

La lletra era idèntica. La visita de Mrs. Pierpont, evidentment, formava part del pla número 2 de Dillinger per a fer sortir Pierpont de la presó. Un cop fora, bastava apoderar-se'n per la força perquè es trobés en llibertat.

L'audàcia amb què Dillinger bastia els seus projectes féu més intensos les recerques policiaques.

Mary Jenkins no fou deixada de petja i el capità Leach aviat va tenir informacions que li feren esperar una detenció immediata.

Cridà el detectiu Sendes, i li precisà l'hora i el lloc on trobaria Dillinger.

—Aneu-hi ben armats — li avisà —. Dillinger és molt perillós.

Davant un nombre imponent de policies amb el revòlver a la mà, Dillinger no oposà resistència. Li fou trobat al damunt: 2.004 dòlars en bitllets nous, cinc revòlvers i un grapat de cartutxos.

Una perquisició portà al descobriment d'unes quantes notes relatives a projectes d'assalts de bancs. Mary Jenkins fou detinguda. Dintre el seu moneder hi havia una carta timbrada a Michigan City, ciutat on hi ha la presó d'Estat.

Aquesta missiva, la importància de la qual no fou revelada fins més tard, era adreçada a Mary i en el sobre portava la indicació de l'expedidora, Pearl Elliott i la seva adreça a Indianapolis.

Pearl Elliott, la dona més buscada d'Amèrica!

Aquesta lletra contenia el pla número 3 de Dillinger per a l'evasió dels seus còmplices. Deia:

FRANCK A. WHITE

(Segueix a la pàgina 8)

L'APERITIV

Colliure. — Els francesos, amb aquesta virtut que tenen de ponderar tot el que és seu i de batejar platges, costes i regions, anomenen Costa Vermella tota la banda baixa del Rosselló que toca amb el mar. Podríem dir que des dels nostres Cap Nord i Cap de Creus fins al Cap de Biarra francès, el paisatge — aigua i pedra i vegetació — va seguint una trajectòria normal, sense canvis violents i sense topades de contrast. A Catalunya, però, sobretot en el massís de Cap de Creus, el paisatge és més polifònic, té una estriment, una rusticitat i una dentadura que fan tremolar a estones. Un cop passada la frontera, les coses s'adoben en un sentit de mel i mató i de coca ensucrada, l'home hi fa més el treball de la formiga i de l'esquirol; els elements es poleixen i s'acosten cap a la simetria artificial; els verds són més tendres i més copiosos i sobretot els arbres de soca i empenta no escassegen tant. França aplica la mitja cana administrativa i sentimental damunt d'aquesta transllidada anarquia rossellonenca i en fa una cosa molt més digestiva, però molt menys poètica, que el nostre Empordà tumultuós i tendre.

La Costa Vermella deu tenir la seva importància estratègica, perquè arreu de la pedra hi han clavats parets de fortificació i uns canonets que, vistos des de l'aigua, semblen de plom i de joguina. A més a més de l'estratègia, l'agricultura i el comerç treuen per aquí un nas ben pigmentat i un ventre tivant, i entre l'oli, el vi i la pesca es pot assegurar que aquest és un país d'amples rialles i de païdor ben constituït. El pinyol pictòric d'aquesta costa és, sense cap mena de dubte, Colliure. Colliure l'han posat de moda els pintors de París, i recordo que fa pocs anys que un diari francès va obrir una mena de plebiscit artístic per proclamar quina era la platja més sensible i més d'acord amb la malícia dels pinzells actuals, i la platja de Colliure va endur-se'n el primer lloc.

Els que han vist alguns pobles de pescadors de la Mar Cantàbrica i quatre pobles únics de la nostra Costa Brava, quan arriben a la platja de Colliure no resten pas excessivament meravellats, però Colliure té un prestigi oficial, i malgrat la manca d'entusiasme de l'observador objectiu, la sentència de la *vue de la Bodie* se us ha d'imposar fatalment, si és que no voleu fer un paper ridícul.

Colliure jeu sobre un coixí de vegetació d'un verd torrat i d'un gris metàl·lic més aviat corrent que fascinant. El poble té la seva part històrica, un fort del segle XVII amb tota la pedra i tota la geometria necessària per impressionar els dèntols que treuen el morret fora de l'aigua. Com totes les construccions militars de França, aquest fort té aquella grandesa de pólvora barrejada amb miques de cançó pícar i animada que a mi sempre m'ha agradat.

A més a més de la història, a Colliure hi ha les cebes, els alls, les esparidenyes, el tabac, els pots d'anxoves, les camises excitants i les postals amb excrements de mosca de tot poble meridional que s'estima. Els cafès i els bars, sòrdids, es diuen noms del paradís, però la crisi mundial els ha espremut les quatre gotes d'alegria i de Pernod autèntic d'abans de la guerra.

Les barques i l'element pescador, encara que tinguin molts punts de contacte amb la nostra gent de l'altra banda de frontera, agafen en aquests llocs de la Costa Vermella un aire més teatral, més engreixat i més de cara al turisme. Les dones sobretot senten encara els efectes d'una pintura *pompier* que avui ha passat de moda. Ja se sap que a França tot és terriblement reaccionari i arripat a la tradició; les velles de Colliure es deixen créixer unes espatlles masculines i un ventre polièdric, es posen un hàbit de monja del temps de Madame de Maintenon i una mena de còfia blanca d'un tipisme furios, i així acofades a terra es dediquen a apedegar xarxa, esperant el pinzell d'una anglesa sentimental o la màquina fotogràfica d'un senyor amb pantalons de golf i amb les galtes untades pel vermell de la innocència.

Ultra la part sòrdida i la part històrica de Colliure, el pintoresc oficial hi ha pintat les casetes més tendres i les parets més dolces. L'arquitectura prima i sense pretensions s'ha vestit dels colors de moda; persianetes i balcons i teulades de verd pèsol, de blau Nattier o d'un rosa de pasta de les dents, tots els colors tendres que s'han explotat en els decorats dels music-halls o damunt les anques de les senyoretes, a la platja de Colliure, llepats pel vent, per la salabror i la mel de l'aire, fan un efecte màgic.

La fama pictòrica de Colliure, a més a més dels artistes, ha fet venir-hi gent d'un *bizarre* corrosiu i intransigent; les platges no són pas molt pulcres ni molt hospitalàries, però entre el vidre, la goma i la lluna, la pedra esgarriadora, el pop solitari i la garota de males intencions, es veuen arribar a la sorra, dins de piragües i d'altres lleus embarcacions tropicals, les senyores més macerades dins de la crema de l'optimisme i de l'obesitat, que fugen del nudisme integral gràcies a uns pantalons comunistes, tètricament decoratius. A les terrasses de Colliure no té res d'estrany veure-hi un governador de Madagascar en calçetes curtes i amb mocadret de seda al coll, ensenyant unes cuixes flonges rosegades per aquell enyorament que diu que es pateix a les colònies. Aquestes calçetes curtes les duen avui dia les persones més respectables; amanides amb unes galtes vermelles, una barba profètica i un abdomen judicial, fan un efecte horripilant. L'impudor és una cosa prou més de la gent madura que de la joventut, i a Colliure aquest impudor dels ancians i les ancianes arriba al més dolç lirionisme.

Malgrat les coses que puguin treure la gana, a Colliure es pot menjar una escòrpora amb tota la malícia gelatinosa a les espines, i amb tot el perfum del pit de les sirenes a la molla flonja i excitant, i es pot menjar un pollastre rostí segons els principis immutables, aquells principis que utilitzava Lafontaine quan es posava a escriure versos.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

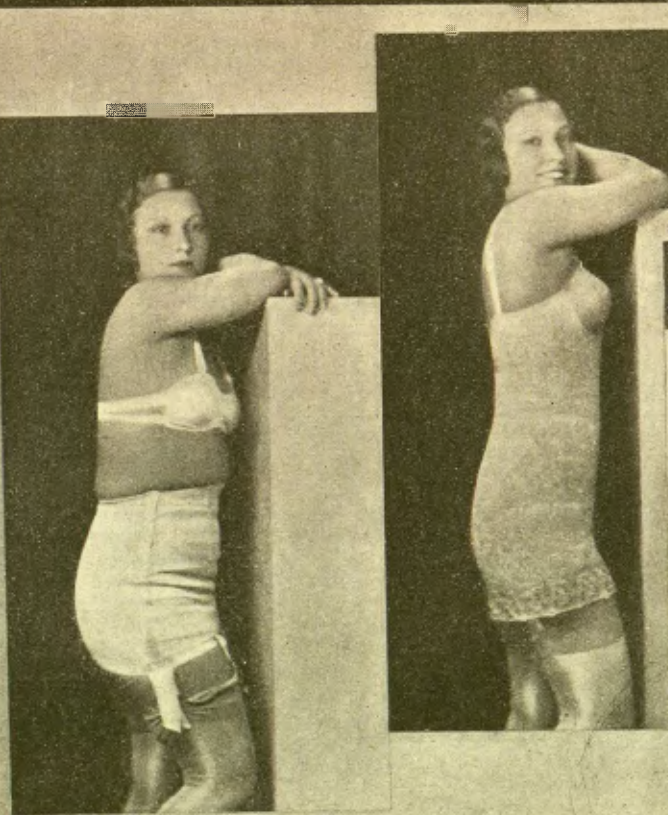
LA ESCOCESA

CORSETERIA CIENTIFICA

BARCELONA

CENTRAL
HOSPITAL, 133. Tel.º 20433

SUCURSAL
HOSPITAL, 17. Tel.º 23474

CORSE FAJA RUTINARIA

CORSE FAJA MOLDEADORA
"LA ESCOCESA"

ENCARGOS
EXCLUSIVAMENTE
PERSONALES

LA ESTETICA CON EL USO DEL CORSE-FAJA
"LA ESCOCESA"

MASANA

MOBILIARIS DE QUALITAT

Del més senzill al més luxós

Estalviareu un 40 per 100 als tallers de

R. SIN ROSSELLÓ, 24a interior
(Passeig de Gràcia)

Exit en la mida

Corbates inarrugables

Pijamas a bon preu

JAUME I, 11

Teléfono 11655

HOSTES DE PAS

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Angèlica Balabanoff

Angèlica Balabanoff... Aquest nom representa ben poc per a la meua promoció; no és així quant als majors i als que haguessin seguit amb atenció el moviment socialista italià de fa vint anys, o el moviment pacifista internacional que va sortir durant la guerra, del petit poble suís de Zimmerwald... No hi havia cap italià que no conegués el nom d'Angèlica Balabanoff; és ella, i és potser ella l'única persona que representava, en el moviment socialista d'abans de la Guerra Gran, la veritable internacional. Russa d'origen, nascuda a Ucraïna fa gairebé seixanta anys; vint anys de lluita pacifista a Suïssa; els vagons precintats que portaven els emigrants russos a través de l'Alemanya del kàiser cap a la Rússia de Kerenski; una manifestació triomfant que la porta a espalltes a Cronstadt, i després, l'any 1922, la seva marxa voluntària de Rússia, renunciant al càrrec de comissària del poble per intransigència ideològica, no podent considerar la revolució, o millor dit, determinats abusos d'ella, com la seva revolució: heus ací els capítols principals d'aquesta dona interessantíssima, de qui Lenin va dir un dia que era la dona més intel·ligent de tot Rússia...

En l'actualitat, Angèlica Balabanoff viu a París, allunyada de tot moviment polític, havent desfet tots els llaços que la lligaven a la II i a la III Internacional, es dedica únicament a un grup d'obres italians que l'adoren, «perquè em considero co-responsable del trist estat de coses d'Itàlia, el fracàs del socialisme i el desterrament d'aquesta pobre gent...» La brillant oradora, l'amiga de Jean Jaurès, de Benito Mussolini — a qui va fer guanyar, quan aquest era encara un pobre exaltat i desequilibrat, les primeres cinquanta llires —, la companya de Lenin i de Lunatxarsky, que ha sabut sobreposar-se sempre a les tendències partidistes per a dedicar la seva vida a l'ideal que li semblava el més alt de la humanitat: la redempció dels oprimits; Angèlica Balabanoff viu avui dia més modestament que qualsevol proletària i, segons em diu: «està contenta de poder viure així»...

Tornant de Valldemosa, on va poder fruir d'un repòs estiuenc gràcies a la sol·licitud d'uns amics seus, va passar alguns dies a Catalunya, entre les pacífiques muntanyes de Montserrat, on va escriure algunes poesies...

I ara, invitada per la Secció de Pedagogia de l'Ateneu de Madrid, ha anat a Madrid, per a participar a un acte públic contra la guerra i el feixisme, en el qual havien de prendre part, demés d'ella, Rodolfo Llopis i Victòria Kent.

Amb motiu d'aquesta visita i la casualitat d'haver estat presentat a tan interessant escriptor, he agafat el seu llibre traduït a l'espanyol, l'any 1931: *Días de lucha*. Es tracta d'unes memòries de la seva vida, o millor dit, de les seves lluites polítiques. Perquè d'ella mateixa no diu res fora de l'estrictament necessari. (Angèlica Balabanoff és la persona veritablement més modesta, més poc pretensiosa que he conegut de ma vida!) Parla només de les seves lluites polítiques, i fins quan es tracta de persones que varen traïr la causa a la qual Angèlica Balabanoff ha dedicat la seva vida, sap mantenir-se dintre els límits de la més rigorosa objectivitat: en parlar de Mussolini, de Turatti, de Trotzki... No com si no veïes les manques d'aquestes persones, però sap comprendre-les, i per tant, perdonar-les.

Hem de cridar l'atenció sobre un altre aspecte de la complexa i veritablement simpàtica personalitat d'Angèlica Balabanoff: sobre la seva personalitat com a poeta. He tingut l'ocasió de llegir i meditar una sèrie de les seves poesies, escrites — com per exemple la meravellosa *Llàgrimes humanes* — en cinc llengües: italià, francès, alemany, anglès i rus. Es tracta d'un raríssim fenomen de plurilingüisme; no en conec cap d'igual ni de semblant. Hi ha molts poemes que s'han aventurat a escriure en altres llengües que la seva pròpia: Rainer Maria Rilke, Stefan George, i molts poemes neo-latins.

No obstant, puc afirmar que el cas d'Angèlica Balabanoff és únic en el món, perquè és única ella com a poliglota. Com que els fenòmens del poliglòtisme m'interessen molt des del punt de vista psicològic, vaig proposar a la senyora Balabanoff una sèrie d'experiències i de tests; les experiències, però, no han donat cap resultat interessant, degut al fet que Angèlica Balabanoff,

que molt amistosament s'ha prestat a les meves experiències — abans que jo, el professor alemany Ebbinghaus s'ha interessat ja pel seu admirable poliglòtisme —, domina amb massa mestria totes les llengües, per a evitar, i encara sense cap esforç, totes les petites trampes que li vaig preparar per a intentar de penetrar en el mecanisme del seu pensar en moltes llengües paral·lelament.

Exteriorment, la figura de la senyora Balabanoff (que és més bé petita i que vesteix

Angèlica Balabanoff

amb força modestia) no revela de cap manera que sigui la dona que va poder electrificar les multituds des de Trieste a Cronstadt, des de Moscú fins a Berlín. Parla amb molta serietat, amb molt domini d'ella mateixa, i produeix un efecte de gran superioritat intel·lectual a tothom que ha tingut ocasió de tractar-la.

Actualment, Angèlica Balabanoff escriu un llibre sobre el moviment socialista italià, i per primera vegada publicarà totes les dades que té d'aquests temps heroics, sobre Antonio (no confondre, em diu, amb el seu germà Arturo) Labriola, que va ésser el seu professor a la Universitat de Roma, sobre Turatti, Matteotti i — sobretot — sobre la veritable personalitat de Mussolini. Qui coneix l'intima col·laboració que va existir entre l'actual dictador d'Itàlia i aquesta dona, d'aparença tan modesta, tan senzilla, tot el contrari del Duce, sap que saborosa resultaria aquesta nova obra. La il·lustre autora — de qui sols la mala fe ha pogut pretendre que «li agradava banyar-se en la sang», absurditat que cada paraula seva, escrita o parlada, contradiu prou eloquentment — ens ha honrat amb la lectura d'alguns capítols d'aquesta nova obra seva, escrits amb una serenitat i objectivitat admirables.

Resulta al·lucinant veure Angèlica Balabanoff, la forta, la de gran voluntat, al costat del que més tard havia d'esdevenir el Duce: aleshores feble, tímid, neurastènic i tan poc segur d'ell mateix. Poques persones han pogut conèixer tan de prop Mussolini, i poques en parlen, tot i reprotant-li la seva traïció a les seves idees d'antany, amb tanta objectivitat com Angèlica Balabanoff.

A Barcelona, la senyora Balabanoff, única entre les vuit grans personalitats femenines de la Rússia revolucionària que va saber resistir a les sol·licituds d'una escriptura sueca que va fer un viatge especial a París per a conèixer-la i fer-ne un capítol d'un llibre, s'ha dedicat a estudiar a l'Arxiu de la Ciutat, a estudiar la premsa de l'any 1900 i documents relatius a l'afusellament de Ferrer i Guàrdia, per tal d'escriure un assaig sobre els moviments socials de la capital catalana. Com que s'ha retirat del tot de la política — si persona de tant retleu es pot retirar de debò! — ha costat molt als organitzadors de l'acte pedagògic que es celebrà el dia 7, a l'Ateneu de Madrid, vèncer la seva resistència i obtenir la seva participació.

I així, la fundadora i mantenedora del periòdic *Avanti!*, que encara es publica, a desgrat de les persecucions dels feixistes, ha sortit de Catalunya, encantada dels seus meravellosos paisatges, emportant-se'n algunes poesies noves, nascudes en la solitud de Valldemosa i de les roques de Montserrat...

OLIVER BRACHFELD

Mirant a fora

El traïdor Mussolini

En aquests moments, l'odi d'Alemanya a Itàlia sobrepassa tot l'imaginable.

Goering és dels més frenètics en el concert d'injúries a Mussolini:

— És el més gran traïdor de la història — no es cansa de repetir.

I és atribuïda a Hitler aquesta frase:

— Quin ingràt! No és a nosaltres que deu la situació important que ocupa a Europa? I ara gosa acusar-nos de mals deixebles del feixisme!

Segurament no és cap exageració el que deia un diplomàtic, entrevistat pel Prager Tageblatt:

«El govern actual d'Alemanya deixaria de bona gana recuperar la riba esquerra del Rin als francesos, a canvi de poder-se tirar sobre els italians i reprendre'ls el Tirol meridional.»

Gestions reials

El viatge de Starhemberg i les seves llargues entrevistes amb Mussolini han semblat voltats de misteri. Les declaracions del príncep no han estat tampoc gaire clares.

— Abans els Habsburg que l'Anschluss — ha dit als periodistes, retorçant la frase de Benes:

— Més aviat l'Anschluss que la restauració.

I tot seguit hom ha tornat a sospesar les probabilitats del príncep Otto, que fins ara semblaven tan migrades. I hom s'ha adonat de tot de gestions obscures.

L'emperadriu Zita, que no ha deixat mai de creure en els destins imperials, ha reprès els seus viatges i, com per casualitat, era a Viareggio quan el príncep Starhemberg hi era a entrevistar-se amb Mussolini.

Per la seva banda, com ja és públic, Alfons XIII ha fet passos prop d'Alexandre de Iugoslàvia. Però aquest és més hostil que mai als projectes de restauració, sobretot d'ençà que es parla del casament d'Otto i la princesa Maria d'Itàlia.

Però l'adversari més irreductible és Benes.

— A què treuen cap aquests projectes quimèrics? — ha dit —. Hitler no passarà aquest hivern. Ara que és dalt de tot, està més amenaçat que mai. La seva caiguda llançarà Alemanya en l'anarquia i Europa coneixerà uns quants anys de calma.

Calen antecedents

Els caps de la Legió Austríaca, Habicht i Frandenfeld, són ben coneguts de la policia austríaca, sobretot el darrer, Mungo de veritable nom, cèlebre en els cafès del Ring per la seva afició als tòxics. Es aquests, potser, la raó de la seva amistat amb Goering?

— Hitler — diuen a Viena — ignora aquest xici de Frandenfeld i de Goering, com ignorava les desviacions de Roehm. Pensant en la manera com va castigar aquest darrer, es pot suposar què farà quan sàpiga la veritat.

A més a més, Frandenfeld té en el seu passat unes quantes condemes en diferents països d'Europa per estafades diverses.

I els vienesos diuen:

— Res, un «putschista» de cap a peus. Hitler hauria de publicar un anunci així: «Bons especialistes en cop d'Estat, es necessiten. Inútil presentar-se sense antecedents penals.»

L'opinió de Tristan Bernard

Hom li pregunta la seva opinió sobre el misteri de la mort de Prince:

— És com l'obra d'un autor dramàtic debutant — respon —: els que no tenen res a dir estan parlant sempre, mentre que els personatges principals no diuen res.

Menja extraordinària

Per tal de festejar el retorn de l'expedició àrtica del professor Lindbergh, a Estocolm es celebrà un àpat, en el qual fou servit un plat extraordinari.

Els viatgers havien trobat un mamut conservat en el gel perpetu de Sibèria des de l'època antediluviana, la carn del qual fou confiada a un cuiner expert.

Un dels comensals ha declarat, a propòsit d'aquest plat:

— Maccerat durant seixanta-dues hores amb cebetes, tomaquets i bicarbonat sòdic, el gust d'aquesta carn de quinze mil anys recordava el de la de senglar. Encara que havent perdut les seves vitamines, ha estat ben acollit i digerit sense entrebancs. No s'ha registrat cap accident greu.

Però l'esperit burocràtic és ferm com una roca, i entre funcionaris de duanes hi ha gué una discussió sobre quina tarifa aplicar a la carn de mamut: conserva, carn frigorífica, o carn fresca?

L'acostament franco-italià

Ja s'ha anunciat oficialment la pròxima visita de Barthou a Mussolini, cosa que confirma l'acostament franco-italià.

Louis Barthou, de provat liberalisme i partidari del règim parlamentari com l'únic que, malgrat els seus defectes, pot interpretar la voluntat popular, certament no va a Roma a retre homenatge a un règim que representa l'oposició diametral a les seves doctrines, ni, donada la seva alta personalitat, a observar o negociar. El seu viatge és un clar indicatiu que ja s'han examinat i res-

no s'adonà que anava contra els interessos del seu país i contra l'esperit nacional.

De totes maneres, en 1926, polemitzant amb Stresemann, Mussolini pronunciava al Senat un discurs en el qual remarcava la diversitat de cultures i de mentalitat entre llatins i germànics i conclouia en la impossibilitat d'una comprensió recíproca; fins demostrava, amb argumentació cenyida i lògica, que els interessos alemanys i italians eren inconciliables.

Els esdeveniments d'avui han demostrat que en aquell discurs el Duce tenia més raó que en les seves actuacions posteriors.

La divergència franco-italiana, deguda únicament a la política de Roma, ha tingut una influència considerable en el desenrotllament dels últims fets internacionals, i havia encoratjat els governs de Berlín — tant el de Brüning com el de von Papen o el de Hitler — en una política pertorbadora. Per tant, eliminada aquella divergència, la situació general ha de resultar forçosament modificada.

Les qüestions que es mantenen a Roma, evitant tota possibilitat d'entesa, eren les referents a la paritat naval, la naturalització dels italians residents a Tunísia — que, segons les lleis franceses, havia d'efectuar-se a la segona generació, i a la tercera, segons el punt de vista italià —, i la delimitació de les fronteres de Líbia. Les qüestions primera i tercera quedaven enlaire, i la segona es regulava amb un *modus vivendi* que es renovava cada sis mesos.

Si són exactes les informacions d'alguns diaris, les negociacions que han tingut lloc haurien establert un punt d'entesa sobre el problema naval i s'hauria prorrogat per sis anys el *modus vivendi* sobre els italians residents a Tunísia. També s'hauria arri-

bat a un acord arrançant quant a les fronteres de Líbia. I això és tot. Gairebé no es comprén que qüestions de tan escassa importància hagin pogut fer durar deu anys la tivantor. Però eren ben altres els motius que impedièren d'arribar a una solució.

La topada, greu i amenaçadora, entre Roma i Berlín, que tingué lloc el 25 de juliol a conseqüència del *putsch* nazi de Viena, ha precipitat els esdeveniments i el mateix Mussolini ha hagut de reconèixer la inconciliabilitat dels interessos italians amb els alemanys, tal com ell deia en el seu discurs de 1926 ja esmentat.

La conseqüència ha estat una tivantor entre el Führer i el Duce, i, com a immediata repercussió, ha quedat facilitat l'acostament franco-italià.

La voluntat de Mussolini s'ha vist impotent davant el curs inexorable de les coses, i ara, potser sense adonar-se'n ben bé, es troba sota la pressió dels veritables interessos del seu país. Itàlia, almenys pel que fa a les seves relacions amb França, reprèn la tradició de Garibaldi, de Cavour, de Mazzini...

Però no era solament envers França que es mostrava l'hostilitat italiana, sinó també envers la Petita Entesa.

El creador d'aquesta, Benes, estaria disposat a una entesa amb Itàlia que comprendés, entre altres clàusules, la independència d'Àustria i una col·laboració lleial per a resoldre la crisi de la zona danubiana.

Es parla d'un viatge de Benes a Roma, que tindria lloc després del de Barthou.

Però aquest acostament entre Itàlia i la Petita Entesa és difícil per la tivantor italo-iugoslava, que els emissaris hitlerians que maniobren a Belgrad procuren envenenar.

Si l'acostament franco-italià es converteix en un fet consumat, és fàcil de preveure que tots els altres problemes siguin fàcilment resolts.

TIGGIS

SI ES ELÉCTRIC

I DEL VOSTRE AUTOMÓBIL

us el repararan aviat i bé, al

GARATGE ELÉCTRIC

CARRER MOIA, 61-8 (Antbau i Diagonal)

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Telèfons 21245 - 16552

MAGNIFICA I UNICA OCASIÓ

Magnífica i única ocasió que se li ofereix per a realitzar el desitjat creuer turístic i cultural a les Illes Canàries amb la motonau de luxe *Villa de Madrid*.

Viatge patrocinat per la Universitat Autònoma de Catalunya en col·laboració amb el Patronat Provincial de Turisme de Canàries. Sortida 29 de setembre.

11 dies d'incomparable viatge:

Primera classe: 660 pessetes.
Segona classe: 530 pessetes.
Tercera classe: 328 pessetes.

Visites i excursions compreses.

Conferències a bord per eminents catedràtics, festes, recepcions, etc.

Sol·liciteu immediatament el programa oficial i informes a les oficines de Viatges Marsans, S. A., Rambla de Canaletes, 2 i 4, Barcelona.

TRANSPORTS BADENES

Servei amb camions i amb camionetes "Volquete"

Per a dintre i fora de la capital

Consulat, 21 - (Dia i nit)

Telèfs. 14428-23173: BARCELONA

RAPID

Servei diari de premsa Barcelona a Lleida i poblacions del trajecte. S'admeten tota classe d'encàrrecs. Especialitat en els encàrrecs urgents.

Sortida de Barcelona a dos quarts de 5 del matí arribada a Lleida a les 9 del matí.

OLIVER BRACHFELD

DIES 23-24

Excursió en autocar PULLMAN
Volta a Andorra, Font Romeu, Puigcerdà, Seu d'Urgell. Ptes. 85

Tota la Costa Brava, Port de Roses, Empúries, La Selva, Cadaqués, Sant Sebastià, Palamós, S'Agaró, St. Feliu
Pessetes 80

DIES 21-25

Jaca, Canfranc, Lourdes, Vall d'Aran. Ptes. 215

VIATGES CATALONIA
RAMBLA DELS ESTUDIS, 12.- Telèfon 24774

LLITS DAURATS

Articles per a jardí
Mobles d'acer moderns
Material de cirurgia

Exposició i venda: BALMES, 2

SOMETENISTES

Armes curtes i llargues a preus especials i facilitats de pagament

BERISTAIN, S. A.

Fiveller, 1
Telèfon 14667

Rambla Flors, 12
Telèfon 10163

EL CINEMA

ANTICIPACIONS

La pròxima temporada

Completarem avui la informació que havíem començat en aquestes pàgines sobre la propera temporada, i la completarem donant uns quants títols de la producció europea. Havíem de prosseguir aquesta recensió en el número de la setmana passada, però no poguérem fer-ho per no tenir encara a mà la documentació necessària. Naturalment que esperant encara noves dades podríem fer una recensió més completa, però ens decidim resoltament a donar aquesta llista per tal com la temporada de cinema està si comença si no comença, i tot seguit serà doncs hora de reintegrar-nos a les nostres funcions normals de crítica de les estrenes.

Entenem per producció europea els films rodats a Europa per elements indígenes, encara que ho siguin sota el control d'empreses americanes. Els lectors ens entenen! És incontestable que la producció europea ha augmentat en quantitat degut a les activitats de cases americanes, que avançant-se als esdeveniments han tractat de venir a fer la competència a les produccions franceses i alemanyes, muntant una producció pròpia en aquells països que semblen amenaçar constantment la supremacia nordamericana. Es així que citarem aquí films de la Universal, de la Paramount i de la Fox que, tot i la marca que ostenten, no tenen absolutament res d'americans.

Tindrem enguany la continuació de *Marius*, és a dir *Fanny*, un film amb Raimu, controlat de prop pel propi Marcel Pagnol. Així mateix veurem *El paquebot Tenacity*, que serà presentat amb el títol de *Rumb al Canadà*, pel·lícula dirigida per Duvivier, el director francès que, amb René Clair i Marc Allégret, va avui a la davantera de la producció francesa de qualitat.

El cinema europeu troba en els escriptors on recolzar-se i extreure fàcilment assumptes plens de rica substància humana. Vegeu uns quants títols *La Maternelle*, *Poïl de Carotte*, *El Llac de les Dames*, *L'Home de l'Hispano*, *David Golder*, *Amok* i *La Nimfa constant*.

Amok, la novella de Stefan Zweig, ha estat realitzada pel cèlebre rus Fedor Ozep, i la novella de Margaret Kennedy *La Ninfa constant*, per Carmine Gallone. L'obra de Vicki Baum, *El Llac de les Dames*, és obra de Marc Allégret. Respecte a *L'Home de l'Hispano*, recordarem que l'obra havia conegut ja una versió muda.

Referint-nos als directors de talla, heus

ací les seves darreres activitats. René Clair va amb el seu film, *L'últim milionari*; Fritz Lang amb una nova versió de la cèlebre comèdia de Franz Molnar: *Liliom*; i G. W. Pabst, amb *Un crim en la nit*.

Els amics de la muntanya tindran *Or a la muntanya*, de l'especialista en aquest gènere de films, Dr. Arnold Fank, i *Der Verlorene Sohn* (títol castellà encara no fixat) de Louis Trenker, del qual ningú no pot haver oblidat aquella magnífica creació *Per la llibertat*.

Rosine Déréan i Jean-Pierre Aumont («El Llac de les Dames»)

Ens havíem referit a un article recent a les biografies cinematogràfiques de músics. Afegim ara que el film sobre Mozart serà presentat amb el títol de *Rèquiem de Mozart* i el de Chopin amb el d'*El darrer vals de Chopin*. El que no sabem és si veurem la pel·lícula que sobre Bellini s'està enllestint a Itàlia amb el pretext d'escaure's ara el centenari de l'autor de *Norma*.

Quant als amics dels assumptes utòpics, quedaran servits com de costum per la Ufa, que presenta *Or*, amb el qual la cèlebre productora alemanya continua la pauta comercial iniciada pels films de Fritz Lang i continuada darrerament amb la cinta *I. F. i no contesta*. És una pel·lícula de Karl Hartl.

Tenim també bones referències dels films *Pas a la joventut*, *Mascarada*, *La Tempestat*, pel·lícula rodada ara a Leningrad, i *Caravana*, producció Erik Charell.

Hauríem de parlar, ho comprenem, una mica de la producció nostra, però per molt desagradable que ens sigui dir-ho, no podem per menys de manifestar que no ens veiem amb cor, per ara, de recomanar cap títol. Tan de bo ens enganyéssim!

Tot fa pensar que a Barcelona enguany tindrem encara més locals que es dedicaran a estrenar films dels que hi havia ja la temporada passada. Hem de preveure doncs un terme mitjà que no baixará de vuit a deu estrenes setmanals, i més si impera el criteri de fer programes dobles, criteri que s'imposa quan hom considera la quantitat exorbitant de pel·lícules que cada any es presenten al mercat. Si aquesta superabundància que obliga a passar més de quatre-cents films per temporada determinés una acurada selecció del material, tot seria en avantatge per al públic. Malauradament no hi ha res d'això. A la barreja, bo i dolent és ofert durant tot el curs de l'any cinematogràfic i el públic es fatiga endebades i es veu impossibilitat, per bona voluntat i intel·ligència que hi posi, a valorar com cal aquells films excepcionals que suposarem que no faltaran aquesta vegada, com no han faltat mai.

A Barcelona no tenim ni ombra d'una sala especialitzada que ofereixi una garantia i que formi un públic. El règim de sessions especials que tan bona labor porta feta, sembla ja haver esgotat totes les possibilitats que hi havia latents en aquest tipus d'acció cultural cinematogràfica. Resta, com sempre, cada vegada més prenyada de serietat i responsabilitat, la crítica periodística. Aquest hauria d'ésser l'imperatiu categòric que vingués sempre a restablir, enfront de la desorientació del públic i les conveniències de les empreses, els judicis objectius i fonamentats d'una manera raonada, ja que cal també raonar els entusiasmes i no lliurar-se simplement a abocar els adjectius sense solta.

Si més no, sentim tot el pes d'aquesta serietat i responsabilitat i hem, ara, de fer vots perquè almenys les nostres intencions no s'apartin mai d'aquesta pauta severa, procurant continuar treballant amb tot l'entusiasme pel bon prestigi de MIRADOR i en agraïment a l'atenció que els nostres lectors vénen concedint-nos setmana darrera setmana.

J. P.

Nota.—Devem afegir a la llista dels films americans, dos títols impossibles d'ometre, *Little Women*, que potser veurem amb el títol *Mujercitas* (encara no és segur) i *Lady for a day*, que ja s'ha estrenat a Madrid amb el nom de *Dama por un día*.

PANORAMA

El festival de Venècia

Al festival cinematogràfic internacional de Venècia, celebrat el passat mes d'agost, han estat projectats, entre d'altres, les següents pel·lícules:

Joventut (*Reisende Jugend*), de la Frölich Film de Berlín, amb Hertha Thiele de protagonista (la inoblidable Manuela de *Noies d'uniforme*); *Fugitus*, de la Ufa, amb Kate de Nagy en el paper principal; *La Tempestat*, inspirat en l'obra cèlebre d'Ostrovsky, degut al jove postor en escena Petroff; *L'Home de les Illes Aran*, de Robert Flaherty, el postor en escena de *Nanuk* i de *Moana*, evocació de la vida dura dels pescadors irlandesos; *La signora di tutti*, *Seconda B* i *Stade*, films italians.

Els russos han presentat un *Gulliver*, tret de la cèlebre obra de Swift, posat en escena per Ptuxko, i que encara no està ben acabat. És una obra plena de sàtires, realitzada segons la tècnica dels dibuixos animats. També s'ha vist *Txeliushkin*, reportatge de la dramàtica expedició d'O. J. Schmidt, les peripècies de la qual i del seu salvament són ja conegudes a Catalunya, i *Les Nits de Sant Petersburg*.

També ha estat projectat *Wonder Bar*, film fastuós del qual s'ha parlat molt als Estats Units, i un film històric italià, *Teresa Confalonieri*, amb Marta Abba de protagonista, intèrpret habitual de les obres de Pirandello.

Els holandesos han concorregut amb *Aigua morta*, pel·lícula rodada al Zuiderzee, i hom ha pogut veure films turcs, indis i un de japonès.

La vida privada de *Don Juan* no ha entusiasmat els crítics italians. Troben Douglas un *Don Juan* fred i de massa edat. En canvi, tothom proclama unànimement que Merle Oberon és una estrella de primera magnitud.

Cal esmentar també *Viva Villa!*, film nordamericà d'ambient mexicà, amb Wallace Beery, i dos films francesos: *El gran foc* de Jacques Feyder i *Joventut* de Georges Lacombe.

Aviat deurà conèixer-se el resultat del referèndum de classificació dels films projectats. El qüestionari distribuït al públic conté preguntes així: Quin és el millor film? Quin és el millor actor? Quin és el millor director? Etc.

Quin film resultarà designat com el millor? Per ara no podem dir res. Però es parla molt de *Viva Villa!*

La fi del Kid

El nostre vell conegut Kid, Jackie Coogan de nom veritable, ja no és un marrec i està a punt de casar-se.

Tothom recorda que en 1918, Chaplin es fixà en un xicot que jugava en un carrer de Hollywood amb d'altres de la seva edat, i resolgué d'emparaular-lo per al film *The Kid*, que aleshores preparava.

—Quant vols guanyar?

—Tres mil dòlars cada mes.

—Diable! Bé, ja veurem. Anem a veure ton pare.

—No cal. Ja tinc cinc anys i sé el que he de fer.

Encara és present a les memòries l'èxit del film.

Jackie Coogan i Toby Wing donant pastura a la xafarderia

Quan tenia nou anys, Jackie Coogan mantenia esplèndidament la seva família, donava 40.000 dòlars a un hospital infantil i pagava exactament 38.758 dòlars d'impostos sobre els guanyos.

Però la carrera de marrec té una fi, i Jackie Coogan es feia gran. Calgué, en 1926, fer-lo estudiar i tallar-li els cabells.

L'esquilada fou una mena de dol nacional. Vint mil cartes d'admiradors i admiradores imploraven un petit record, i Coogan pare, per tal d'aconterar tothom, hagué de comprar mil quilos de cabell als barbers de Los Angeles...

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalada
SEIENT, UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges Fox Movietone

HORIZONS MARINS
Documental Paramount

EL NEN BLAU
Dibuix sonor

NOTICIARIS FOX SONORS
Notícies de tot el món

ZANZIBAR
Catifa Màgica Movietone

CINEMA AMATEUR

Eusebi Ferré

Cada dia de més bon grat, perquè les causes són prou incitadores, hom va glossant i estudiant la tasca dels nostres cineistes amateurs. Eusebi Ferré, del qual MIRADOR ja ha dit algunes coses als nostres lectors si bé en un aspecte merament anecdòtic, acaba de conquistar el primer premi en el Concurs Internacional de Cinema Amateur de la Biennale de Venècia. La premsa catalana, aquests darrers dies, ha posat els domassos al balcó a honor del destre cineis-

ducció amateur, *Festa Major*, amb el qual acaba de situar Catalunya en el primer lloc de la classificació internacional de Venècia, és la seva pel·lícula cim. En ella la nitidesa fotogràfica i l'acurada selecció dels angles van compaginades a un guió intel·ligent, a un sens fi d'escenes de la més sobria psicologia, de la més aguda i frapant comicitat. No cal pas dubtar que Eusebi Ferré, si un dia—i que els cineistes amateurs no se'ns esverin amb l'afirmació—deixava el cinema

amateur per a ingressar al camp professional, fóra un gran director de films per al gros públic. Al revés de Delmir de Calart — amb el qual aquests dies s'ha tractat d'establir paral·lels ben poc afortunats —, car el seu art cinematogràfic tendeix sovint a ésser gustat per una selecta i reduïda minoria. Eusebi Ferré potser peca, en certs moments, d'excessiva concessió al paladar del públic i d'aquí que *Castigadors castigats*, gairebé la seva producció-debut, acusi un cert amanerament en el fons, amanerament, però, que ja observem satisfactoriament bandejat en *Festa Major*, on la llibertat d'acció que sol encomanar el reportatge hi contribueix tant com la fina observació del seu autor, cada dia més personal i desperta.

La tasca d'aquest cineista per al millorament del cinema amateur no serà mai prou elogiada. Fins a la data, ha pres part en tots els concursos de cinema amateur que s'han celebrat a Catalunya sense mirar tendències ni afinitats; ha rodats els primers films de *sce-narios* que hem vist en cinema amateur; ha pres part activa, cedint els seus films, en totes les sessions de cinema que s'han celebrat a Catalunya i compta en la seva pàgina d'audaciosos temptatius haver presentat un sens fi de films amateurs magníficament sincronitzats.

Entre els films rodats per Eusebi Ferré cal consignar els títols següents: *Castigadors castigats*, *Vara de freixa*, *Laie Barcino*, *El Vi*, *Festa Major*, *La taula parada* i les dues cintes inèdites *Mallorca* i *Palma de Mallorca*.

La seva recent estada a Mallorca li ha permès, a part de la filmació dels dos films esmentats, d'establir vincles d'amicalitat amb els cineistes mallorquins, fins ara desconeguts de la cinematografia amateur catalana. Sembla que arran d'aquest viatge cineista d'Eusebi Ferré a l'illa Daurada, els pròxims concursos que es celebraran a Barcelona seran molt més disputats que de costum, car tots els *produceurs* mallorquins hi aportaran el fruit dels seus embadaliments paisatgístics per aquelles contrades de somni i la gràcia impalpable i simpàtica de la seva eufòria mediterrània en forma d'ensaimades de cel·luloide.

I Eusebi Ferré s'haurà apuntat un altre miracle. Un miracle més resplendent potser que el seu triomf a Venècia.

MANUEL AMAT

Eusebi Ferré

ta i la publicació de la fotografia—cara de bon noi—del vencedor ha tingut la rara virtut, en plena època estival, de provocar una generosa brotada d'anuncis en moltes pàgines cinematogràfiques.

Eusebi Ferré és un d'aquells casos d'ardorosa tenacitat que tant plauen als que tracten de collir floretes d'exemplaritat del film, que treballa, que lluita. No ha cregut mai, ni s'hi ha resignat, en aquell principi acomodatic segons el qual el cineista amateur està condemnat a gemegar eternament de la manca de mitjans, de la reduïda visibilitat d'horitzons a què pot lliurar-se. Ha començat improvisant els estris més precisos i indispensables per a la filmació i avui dia el seu equip de material és una cosa que podria admirar a gairebé tota la fauna de directors de la tan alludida com lamentable producció nacional.

De tota la seva llarga i laboriosa pro-

ACADEMIA «NEWTON»

Rambla de Catalunya, 31, pral.
(xamfrà Diputació) • Telèfon núm. 11130

Batxillerat oficial i lliure; Peritatge, Professorat i Intendència Mercantil. Clases col·lectives = Conferències particulars. Obert tot l'any de 9 matí a 10 nit, menys de 1 a 3 tarda.

HARRY BAUR
PIERRE BLANCHAR • ALICE FIELD
TRAGICA ATRACCION

Fantàsia

Vari
Complexe
Apassionant

La versió cinematogràfica de
Cette Vieille Canaille
és una obra que commou profundament.

ACTUALIDADES
RAMBLA
de CATALUNYA 37-Tel. 11701

INAUGURACIO
en la segona desena
de setembre
amb programes

FOX

Noticiari Fox sonor
(en espanyol)

Catifes Màgiques

El món en que vivim

Aventures d'un
cameraman

Dibuixos animats
sonors Terry Toon

A més a més:

Assumptes educatius,
instructius i documentals
de les millors marques

Espanyoles
Europees
Americanes

EL TEATRE

Stève Passeur Esdevenidor del teatre

Stève Passeur ha estat uns dies a Barcelona. Anava en companyia de la seva dona.

Feien — fan encara — el viatge de noces. Si no es tractés de Stève Passeur, això no tindria res de particular.

Però Stève Passeur és un autor dramàtic el teatre del qual sorprèn pel caràcter gens simpàtic de les protagonistes.

Són aquestes, gairebé sempre, dones carregades d'odi, d'amargor. Parlen amb violència, amb despit.

Veient — o llegint — el teatre de Stève Passeur sense conèixer l'autor, no us imaginàreu mai Passeur tal com és en realitat. Dificilment el creurieu un xicot de trenta-quatre anys.

Dificilment li suposàreu el seu aspecte dòcil — un rostre esprimitxat d'adolescent; el cabell ros, esbullat; els ulls clars darrera unes ulleres de conxa transparent com l'aigua; una boca petita que es torça en un rictus més aviat ingenu que maliciós.

No obstant... Stève Passeur és l'autor del qual ha pogut dir-se que transforma l'escena en un ring. Més que discutir, més que cridar, els seus personatges s'agredeixen a cops de puny.

Stève Passeur és l'autor del qual ha pogut dir-se també que en lloc de pessigollear el ventre del públic, es complau a enviar-li una sèrie de «crochets» a les barres.

—Deveu ésser un amargat, un pessimista... — li ha preguntat el pintor Pere Pruna.

—De cap manera! — ha replicat Passeur amb vivesa —. Estimo la vida apassionadament.

Paradoxa? Passeur explica el seu teatre. Ell arrenca d'una situació, no d'un personatge.

—Els personatges van sortint, i jo, lluny de conduir-los, els segueixo.

—Un bon procediment — observo.

—El més honrat. Els trucs no hi valen. Tot es desenvolupa amb lògica. Potser, com ha remarcat el crític Lucien Dubech, amb massa lògica. Enduts per l'acció i obeint a aquesta lògica, els personatges acaben per descobrir els seus sentiments...

—Per regla general, no gaire nobles.

—En efecte. Però la culpa no és meua, sinó dels personatges. Ells són així.

Passeur ha fet una bona defensa del seu teatre.

Té raó!

Si en *L'amour gai* posa una dona davant d'un enamorat de bona fe i d'un desvergonyit, no és seva la culpa que la dona prefereixi el desvergonyit.

Si en *Suzanne* la dona ha d'escollir entre un amant jove que li guarda totes les atencions i un home ja fet que l'ha d'emplenar de violències, no és seva la culpa que la dona es decanti per l'home violent.

—Si escollíssiu, però, altres temes...

—Voleu tema millor que el de l'amor?

Es un tema etern. En les comèdies de l'amor, uns personatges lluiten per dominar i els altres per ésser dominats. Uns voldrien posseir l'amor i els altres volen posseir la carn. Aquestes lluites i aquests afanyos no es produeixen pas, ordinàriament, d'una manera noble, a la vida.

Passeur no admet que se'l consideri un autor deliberadament pessimista. No accepta tampoc que els seus personatges siguin titllats de monstres.

—Són éssers normals! — sosté.

No hi ha en les comèdies de Passeur cap tendència. Hi ha, en canvi, acció, moviment, força — teatre!

Hi ha, sobretot, sinceritat.

La sinceritat és, en el seu teatre i en el seu tracte personal, la gran virtut de Stève Passeur.

Si és agre, ho és de tan sincer.

Ell usa sovint un terme que li és grat: «reivindicar». Divideix la gent en dues categories: els que ho reivindiquen tot i els que no reivindiquen res. O sigui: els pro-

testataris i els resignats, els atrevits i els tímids.

Passeur, segons pròpia confessió, pertany a la segona categoria.

—No, no! — declara —. Jo no sé protestar.

Una altra paradoxa?

Ho seria si els atreviments de les comèdies de Passeur fossin cosa d'ell. Ho seria si els personatges parlessin per la seva boca. Però ja ha advertit que els seus personatges van lliures pel món i s'expressen com volen.

—Els personatges manen. Quan començo una obra, ignoro sempre quin serà el final. Aquesta incertesa lliga amb el tarannà de Stève Passeur. En un minut, pot can-

Stève Passeur

viar radicalment de criteri. Sap sotmetre's als fets nous.

—Era un fervorós admirador de l'Argentina — ha manifestat veient ballar sardanes al Paral·lel —, però des d'ara no sento per ella cap mena d'admiració.

—El ball espanyol i la sardana són dues coses distintes...

—Es cert. Però el ball espanyol no em diu ja res, mentre que la sardana m'ha convençut del tot. Allò és una ballarina, i això és un poble.

De vegades, Stève Passeur és incisiu en els seus comentaris. S'emballa de pressa. Igual que les seves comèdies.

Després alenteix, i somriu.

La seva mirada — una mirada intel·ligent — resta, però, sempre freda, impertorbable.

Stève Passeur...

Trenta-quatre anys. Tretze comèdies i cap de les tretze indiferent. Les tretze — elogiades o censurades — plenes de vibració, d'inquietud, de vida.

Stève Passeur...

L'autor de *L'acheteuse*.

L'autor de *Les tricheurs*.

L'autor de *Pas encore*.

Rambla avall, del braç de la seva dona, passejava, aquests dies, content d'ésser un barceloní més.

JOAN TOMAS

Film i teatre - Comèdia i drama - Ideal i realitat Roma i nosaltres

El film parlant ha mort la peça lleugera. Naturalment, no ha passat el mateix amb el drama. La part de públic que abans anava al teatre a passar una estona reconfortant, a pendre una mena de bany calent intel·lectual, ara va al cinema que li ofereix els mateixos avantatges en molta major escala.

Així, el film parlant ha dividit l'antic públic dels teatres. Naturalment, aquells a qui abans agradaven les obres serioses continuen anant allà on en poden veure, és a dir al teatre, encara que, potser, en menys gran nombre que abans. D'altra banda, cal tenir en compte les consideracions econòmiques. Alguns dels que abans anaven al teatre ara ja no en tenen els mitjans, mentre que el nombre dels que tenen necessitat de repòs després d'una jornada extenuant probablement ha augmentat força. A més a més, el film parlant desvia sens dubte del teatre alguns amics del drama que prefereixen a l'espectacle de gent desgraciada la treva que els procuren els esdeveniments alegradors en els quals tenen ben poca participació en la vida. S'alegren de l'inevitable «felicitat desenllaç» del qual ells mateixos es veuen tan sovint frustrats.

I això és gairebé general. Les raríssimes excepcions es troben en els indrets on en el món civilitzat els canvis socials no solament han donat una nova orientació al teatre, sinó també un nou públic.

En les circumstàncies que planen sobre Europa, no hi ha mitjans de reconstituir aquest públic descompartit, escindit. Hom no pot forçar la gent que volen veure una comèdia a veure un drama. L'única cosa que ens és permesa és de resignar-nos a l'inevitable. Cal dir-se que el teatre ha perdut una mica de la influència de què ha fruit durant segles. En l'origen, exercí una influència religiosa: és l'època de les *passions* i dels *misteris*. Això ja no existeix avui, i el teatre ha perdut altre tant de la seva influència. Pot donar una imatge de la vida, procurar un instant d'oblit, pot representar el somni del qual la humanitat té tanta necessitat, però el seu efecte directe sobre la conducta dels homes ha disminuït i a l'adhuc cessat.

No gens menys, per a l'artista el talent del qual s'expressa pel teatre, no hi ha lloc a desesperar. Ha de posar tota la seva energia a trobar l'expressió nova que tendeix a l'antic fi. Quina?

Diversos camins se li obren davant seu, car el fi encara és obscur. Gairebé cada autor dramàtic té la seva opinió sobre aquest assumpte. Més que mai la personalitat de l'escriptor s'expressa en el drama modern. Sota el regnat de la reina Elisabet d'Anglaterra, hi havia un ideal en el país i tots els dramaturgs de l'època s'esforçaven d'assolir-lo. Només hi havia que un camí a seguir, aleshores. Avui? Una obra de Pi-

randello no pot ésser comparada a la d'un altre autor dramàtic. Cada dramaturg recerca nous mitjans d'expressió d'un ideal o altre i l'art dramàtic d'avui reflecteix les nombroses facetes de la personalitat dels seus diversos representants. Així, no preten pas expressar opinions d'un abast general. M'he preparat a retornar als temes moralment tràgics, puixants, gairebé religiosos, que apassionaven el públic d'aquella època. Estic a punt de retornar als temes preferits dels antics. I és per això que

H. R. Lenormand

he intentat de fer revivre la tragèdia grega.

Les meves peces es descabellen en una atmosfera moderna, amb personatges moderns. No obstant, l'essència d'aquest teatre resideix en un principi de la tragèdia antiga, la lluita contra la fatalitat, el destí ineluctable. Un segon principi es deriva igualment del drama antic, principi d'altra banda inherent al procés polític i social dels nostres dies: l'home no ha d'ésser considerat com un individu limitat a una existència conscient, sinó com una unitat en la marxa dels esdeveniments i del misteri del més enllà, de la divinitat. Vetaquí el que fa la diferència entre les meves obres i les dels meus contemporanis de França. He emprès de fer revivre la tradició de la tragèdia grega de la mateixa manera que hom la féu revivre en l'època elisabetana.

Si el teatre esdevindrà polític o no, no puc dir-ho. És una veritable epidèmia la consagració de què actualment frueix la política als ulls de la massa. L'home modern en pateix com a l'Edat mitjana es patia de la pesta. Som al mig d'un caos que ens és impossible de dominar. L'home mira angustiosament al seu voltant, i prova de retornar l'equilibri. Avui el cerca en un sentiment, demà en un altre. La humanitat viu en el temor d'una destrucció social i la posició de l'art és el reflex de la crisi social. La història ens ofereix molts exemples de fases semblants. A hores d'ara vivim l'ensostrament de l'antiga civilització romana. Una civilització no cau pas en un dia. Quan el cristianisme penetrà a Roma, el caos es prolongà durant segles. Caos d'idees, incertesa social a Roma, ara fa quinze segles com ara. Passà molt de temps abans del retorn de l'ordre. Tenim, nosaltres també, molt de camí a fer abans que es faci la consolidació. Però cal desesperar per això? Es als artistes a qui pertoca de portar l'antorxa i il·luminar el camí — i en tantes direccions com caldrà. Però aquesta antorxa no sabrà viure sinó de la flama de l'ideal humà més elevat — ideal que està en defora del fardell i del tumulte de l'existència quotidiana i que els domina.

H. R. LENORMAND

(Copyright Opera Mundi.)

Pròximament, un article de Josefina Baker:

Història d'una nena que se m'assemblava molt

J. P. M. 1930

SALO DE T. S. F.

—Quin èxit! Tots es preocupen dels paràsits!

(Marianne, París)

HAREM

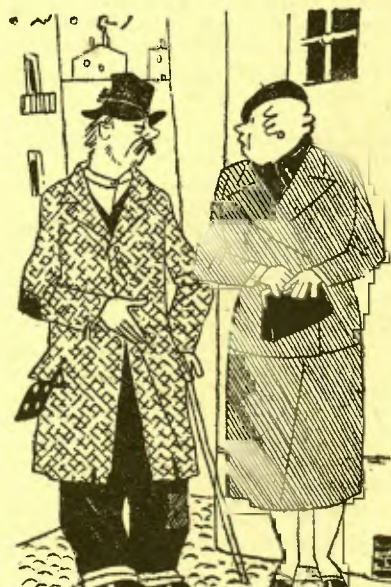
—Totes tenim una novetat a fer-te saber...

(The New Yorker)

—Fa temps que sou nudista?
—Ja vaig néixer així.

(Tout à vous, París)

—Haurieu de treballar.
—No tinc temps, amb els tips que em faig de demanar caritat.

(Gazzetta del Popolo, Torí)

SALO Catalunya

DEMA, DIVENDRES
INAUGURACIO DE
LA TEMPORADA

ESTRENA DE

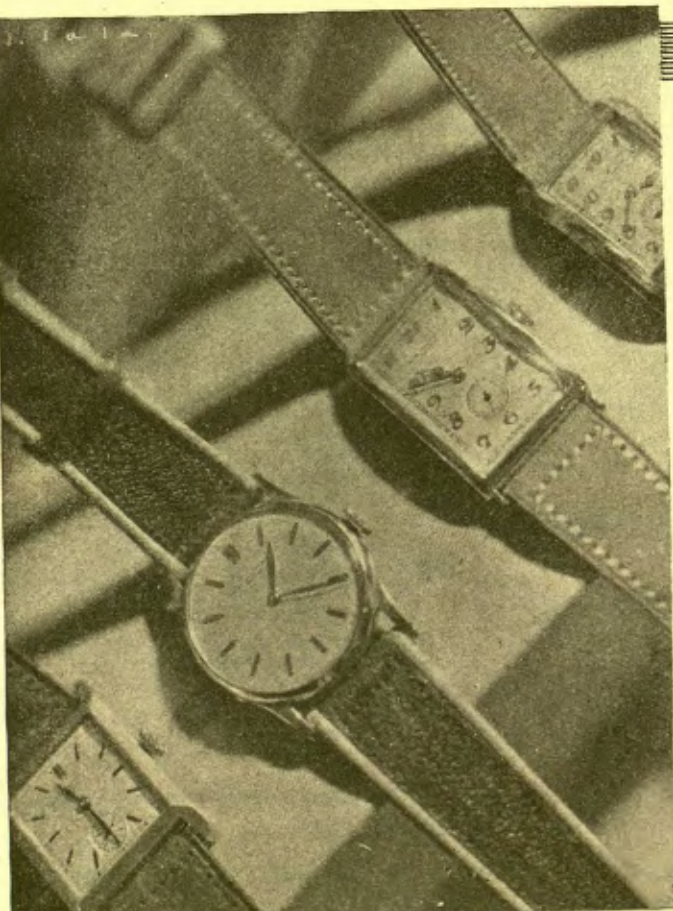
GRANADEROS DEL AMOR
— PAUL ROULIEN
— CONCHITA MONTENEGRO

Una alegre opereta en
espanyol, rimada amb
aire de vals

Rellotge vol dir precisió

Recordeu
amb
precisió
un
nom:

J. Roca
RELOTGER
P. de Gràcia, 18

J. Roca

M. PINTÓ CAMISER

ESPECIALITAT EN LA MIDA :: CREACIONS EXCLUSIVES

RAMBLA DE LES FLORS, 18
TELEFON 18834

Transports AUTO-MADRID

Servei a domicili entre Barcelona, Madrid, Jaén, Granada i Màlaga
Bailèn, 2, xamfrà Ronda Sant Pere, 43 - Telèfon 50081

LES LLETRES

LA RENAISEXÇA A VALENCIA

Col·loquis i romanç

L'aportació valenciana és modesta i humil; volem donar una idea d'ella parlant primer de la pre-Renaixença i després de les primeres figures literàries, que en prosa, vers i teatre feren quelcom de positiu per a l'enlairaament de la llengua: Llorente, Querol, Iranzo, Pizcueta, Bernat i Baldoví, Villarroya, Palanca, Bonilla, Escalante, etc.

El cop de mort que va rebre el País Valencià a l'Almúnia (1707), que culminà amb els decrets desterrant la llengua nostra de tota cosa oficial, arrabassament de llibertats *por justo derecho de conquista*, deixaren la Pàtria estemorida.

Dissortadament, ja feia temps que els valencians havien anat deixant de banda la seva llengua, així és que la protesta pel vergonyós decret fou migrada; però no hem d'oblidar dos valencians màrtirs, Lluís Blanquer i Josep Ortí, que en nom del poble valencià demanaren a Felip V la reposició de les nostres llibertats i que pagaren llur heroica actitud finant a la ciutatella de Pamplona.

Però aquesta terra, boja de sol, amb el seu tarannà fester i xiroi, llançava pels carrers de València, en aquella època d'opressió i de vergonya, una fulla on hi havia dibuixat un home nu, sec i famolenc, amb els següents versos a sota:

Carles III i Felip V
m'han deixat en lo que tinc.

El període que va de 1586 a 1823, o sigui dels primers intents literaris fins a la publicació d'*El Mole* — primer periòdic valencià —, és d'una llavor migradíssima. Sols són fulles soltes el que es veu a la llum: col·loquis, romanç, relacions, raonaments, etc., on es relata en vers quelcom d'actualitat, cosa festiva, guerres, conquestes, inundacions, aparicions de cometes, arribada de relíquies de sants, crítica de costums, beatificacions de valencians, festes religioses de tota mena, expulsió de moros, inauguració d'esglésies, naixements, casaments i morts de la família regnant, lliures a Berberia i Portugal, festes reials, etc., però tot amb un punt d'ironia i mala intenció només per a fer riure.

Els personatges que intervenen són gent del poble: Sento d'Albalat, Quelo el Roig, Tito Bufalampolla, Pepo Canelles, Gori, Polseretes, Cosme, Nespla, Badoro, Polinari, Macià de Benifarraig, Suro Perrennig, el Doctor Cudol, etc., que parlen a la manera popular, grollera, senzilla; al pa, pa i al vi, vi; no gasten galindanes en dir les coses. La crítica que fan sempre en les seves converses és dura i aspra, però va coberta per aquesta ignorància de la gent del camp, carregada de sorruderia, de bona fe, d'humor, d'acudits, de paraules de dubtós gust que fan riure.

Molts d'aquests personatges es fan populars i surten diverses vegades, en diferents treballs, o algun d'aquests té algunes parts, burlant així l'autoritat que no consentia més que en determinats casos el privilegi de publicar un periòdic.

El viatge de Carles IV i família a València feu produir molta literatura d'aquesta mena. En l'any 1808 totes les fulles que es publicaren es movaven de Napoleó i els seus soldats, i la sèrie de *Converses* que tingueren Suro Perrennig i el doctor Cudol semblen un veritable periòdic.

Vegem uns quantes fulles publicades en aquesta època:

1586. — *Breu descripció dels mestres que anaren a besar les mans a sa magestat el Rey D. Philipp. Al Real de la Ciutat de Valencia, a 8 de febrer any 1586, feta per lo venerable mestre Gaspar Guerau de Montmajor.*

Yo mestre Grau
a qui més plau
ser lo bochi
del Rey pasdri
y lo fiscal
pero dir mal
cul de mon dii
dexar escrit
los besamans
quels mestres vans
an fet al Rey
per que en la ley
en que yo rixch
diest modo en reixch
riurem de tol
y dir un mol
del més agut
del corral brut...

Així començava aquesta sàtira duent la relació dels que anaren al besamans; una segona part relacionava els que no hi anaren. El seu autor fou processat i empresonat.

1638. — *Crida de la processó y festes del gloriós bisbe y martir Sen Denis, del any Mil siscentos trenta huil, fi del quart centenar de anys de la Conquesta de la present ciutat de Valencia. Manada fer y publicar per los Justicia y Jurats de la dita ciutat.*

1698. — *El success per haver furat lo globo de la Iglesia de Sant Domingo.*

1743. — *Relació de un llaurador al Rector del seu poble, de les Festes que se han de fer en Valencia per el arribu de la Reliquia del seu Fill Sant Pere Pasqual, este present any de 1743.*

1755. — *Coloqui entre el engonari de la Llonja y el Dragó del Colegi sobre les festes del Centenar de Sant Vicent.*

1772. — *Coloqui nou, curiós y entretengut, hon se refereixen la explicació de les Danses, Misteris, Agües y altres coses esquistes, tocant a la gran festa del Corpus que fa en Valencia, dignes de tot apreut.*

Compost per Carles Ros, Notari Apostòlic.

1802. — *Fàbula Macarrònica o consulta*

que han tingut el Rat Penat de Valencia en lo Lleó dels Blanquers, sobre certa disposició que juga convenient per a mes solemnitzar el arribu de les Magestas. — *Bando general que el molt ilustre Rat Penat de Valencia dirig a tots los pobles de la sehua Horta.*

1809. — *Rahonament entre Pep Daldoya y Miquel el Dalaquas referent a les noticies del dia.*

1813. — *Conversació que tingueren Suro Perrennig, carreter de Godella, y el Doctor*

RAHONAMENT,

QUE FAN QUATRE LLAURADORS DE LA Horta de Valencia al Rector de la fua Poulació, sobre haver vist la Funció, y Processó del Corpus de dita Ciutat, en lo any passat 1758. En lo que hu de ells li llig lo Milferi del Rey Herodes, o de la Degolla, vulgarment dit.

Compost per lo Escolá de la mateixa Població en est any 1759

INTERLOCUTORS.

El Rector. Cents. Quelo. Toni. Tomen.
Llo. Bona nit, Senyor Rector.
Rector. Dos los quart, Jovens gallars,
com no pallen de falut?
Cents. Vostres molt canfars?
Com los ha anat en Valencia?
Han vist bé la funció gran,
que en ella, com Ciutat fel,
es celebra tots los anys?
Han vist la processó, y bolta,
les Roques, y los llaques,
los Nanos, y los Milferis,
que en cor molt humil, y piá,
los Valencians huy confagren
baix de una obla unbolat
al Senyor de Cel, y Terra?
Cents. Senyor Rector, embobats,
y atonits venim de veure
fanta cofa! Que agraats
som quedat de tan gran fella,
cal funció, y celebrat,
que Cultodis? Que rica?
Que nermolura, y Magellat?
Que gust veure aquell Pastor
an les Ovelles dabant?

Fulla solta valenciana del segle XVII

Don Bonifacio Cudol, Abogat de Valencia, en lo mes de Agost del Any 1813, despues de la anada del Exercit francès del Mariscal Suchet.

I així per l'estil, un grapat de papers que el poble llegia entusiasmat, perquè el valencià, llavors i encara després durant molts anys, servia només que per a això, per a fer riure, per a desfogar-se quatre patriotes, que fent la gara-gara anaven donant el sentit de Pàtria amagat entre riotes i versos, en un valencià desfet, castellanitzat, corromput, d'un valor literari molt deficient, amb versos prou tronats; però si amb fe, amagant sota aquelles ratlles un desig de llibertat, de millorament, de rebellia contra la llengua forastera imposada a la força.

Aquestes pobres manifestacions literàries, foren els mollons que marquen el camí — en èpoques quasi esborrat — dels nostres clàssics fins a nosaltres.

En els pròxims articles, estudiarem els escriptors que més es distingiren i llur obra fins entrar de ple en la nostra Renaixença, que comença amb Tomàs Villarroya, que pels volts de 1842 publica a *El Liceo* la seva cèlebre *Cançó*.

ENRIC SOLER GODES

VARIETATS

Un fullet històric

En commemoració de l'11 de Setembre, el govern de la Generalitat ha publicat un fullet, destinat a les escoles, contenint el relat de la lluita que culminà i finí en l'assalt del dia 11 de setembre de 1714.

El text d'aquesta publicació és d'A. Rovira i Virgili i l'acompanyen tres dibuixos colorits a la trepa (un d'ells a doble pàgina) de Josep Obiols, demés del de la coberta.

La narració, completa però concisa, i estrictament objectiva, és feta amb la claredat expositiva característica de l'autor, que es cenyeix als fets i deixa de banda tota consideració i comentari.

Per bé que destinat a les escoles, aquest fascicle no deixarà de fer servei a molts que ja han passat l'edat escolar, però no tenen més que una vaga idea dels fets dels anys 1714-14, cosa que no és obstacle perquè commemorin amb tot entusiasme la diada.

Sinclair Lewis i el seu editor alemany

Els diaris han portat que la muller de Sinclair Lewis, l'escriptor americà autor de *Babbitt*, Premi Nobel, ha estat expulsada d'Almània.

I Lewis, si no ha estat expulsat, ha tingut un incident amb el seu editor alemany.

Fa cosa d'un any, el fill de Thomas Mann fundà a Amsterdam, sota el patronat d'André Gide, Aldous Huxley i Heinrich Mann, una revista literària, de la qual Sinclair Lewis estava anunciat com a col·laborador. Tot just aparegué aquest anunci, l'autor americà rebé una carta del seu editor alemany, preguntant-li una desautorització.

Aquest editor, que en temps de la República de Weimar era home d'esquerra i fins demostrava simpaties envers les idees revolucionàries, acabava de passar-se al nazisme i exhibia aquell ardor desmesurat dels acabats de convertir. Deixava entendre clarament a Sinclair Lewis que ja no podria editar les seves obres i fins l'invitava a precisar les seves opinions polítiques.

Sinclair Lewis respongué:

«Pensava que els meus llibres eren llegits a Almània pel valor literari que poguessin tenir, i no veig pas per què les meves idees polítiques poden tenir influència sobre el meu art. En canvi, estic a la vostra disposició si desitgeu detalls de les meves proeses atlètiques o de la meua vida amorosa...»

LLIBRERIA

Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

El millor i més complet
assortit de figurins per
a la pròxima temporada
d'hivern

Kiosque Français

Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

LLIBRES A PREU DE REGAL!

DOS LOTS DE LLIBRES SELECTES A PREUS INVERSEMBLANTS!

PRIMER LOT DE 15 LLIBRES CATALANS SELECTES

D. Dalmau, *Una altra mena d'amor i Seny i Altar*; A. Bertrana, *Peikea, princesa canibal*; X. Benguerel, *La vida d'Olga*; S. Juan Arbó, *Notes d'un estudiant que va morir boig*; Baptista Xuriguera, *Desembre*; S. Rossinyol, *El triomf de la carn i Oracions* (2 volums); J. Arquer, *L'evolució del problema agrari a Rússia*; R. Xuriguera, *Casanovas i Espills dormits*; R. Fabregat, *Flandes, la Catalunya del Nord*; M. Matveev, *La revolució russa de 1905*; R. Maria Arquimbau, *Al marge*; A. Bulart i Rialp, *El Rellicall*.

15 magnífiques obres selectes, l'import de les quals és de 55 pessetes, les donem als lectors de MIRADOR, en aquesta ocasió única i en commemoració de la data gloriosa de l'11 de setembre, per 13'50 pessetes. Contra reembors, 14'50 pessetes.

SEGON LOT DE 12 LLIBRES ESCOLLITS

R. Michels, *Amor y castidad*; G. Miró, *Del viuir*; P. Istrati, *Kyra Kyralina*; R. J. Sender, *Imán i Siele domingos rojos*; H. Gobsch, *Europa en delirio*; E. Herriot, *Madame Récamier y sus amigos*; M. Verdaguier, *Piedras y viento*; E. Porta, *Los inconexos* (novella de guerra i espionatge); W. Rathenau, *Crítica de la época*; E. Pagani, *3 ensayos socialistas*; A. B. Areny, *La naturaleza y el hombre*.

12 llibres escollits i de vertader valor literari, l'import dels quals és de 60 pessetes, els donem per 13'50. Tramés a fora, 14'50 pessetes. Al comprador dels dos lots se li regalarà, a més, l'obra de Gabriel Alomar *De Poetització*, en tiratge damunt paper de fil.

DIVERSOS LLIBRES IMPORTANTS A PREUS REGALATS!

Iconografia de les edicions del «Quijote» (reproducció en facsimil de les portades de les 611 edicions d'aquesta famosa obra). Conté totes les notes bibliogràfiques, un «Homenatge a Cervantes», pròleg de J. Givanel i «Génesis del Quijote», per J. Martínez Ruiz (Azorin). 3 volums «en folio», relligats tela «amateur». El seu preu és de 50 pessetes, els donem per 15 pessetes. Tramés a fora, 16'50.

La Joieria Catalana. Història i iconografia antiga i moderna per S. Masferrer. Un volum en foli, amb nombroses il·lustracions. Tiratge damunt paper «couché extra». El seu preu 25 pessetes. El donem per 9 pessetes. Tramés a fora, 9'75.

La Seu Nova de Lleida (monografia artística), per César Martinell. Un volum en foli, de 272 pàgines, damunt paper couché, amb nombroses il·lustracions i làmines plegables. Val 25 pessetes. El donem per 9 pessetes. A fora, 9'75.

Antigüedades Ebusitanas (arqueologia Eivisenca), per Carles Román. Un volum de 246 pàgines amb 101 il·lustracions. Val 15 ptes. La donem per 3'50 ptes.

Feu aviat la vostra comanda a Llibreria Central. Muntaner, 42. Telèfon, 35255. Barcelona.

La depredació de la Biblioteca de Baiazet

Un telegrama de Constantinoble — Estambul des que Mustafà Kemal ha fet exclusiu el nom turc de l'antiga Bizanci — ens ha dut el ressò del temor que sent la gent il·lustrada de Turquia per la sort dels llibres acumulats a la biblioteca de Baiazet.

Diu que els turistes poc escrupolosos procedeixen amb gosadia entre els tresors que abunden a la biblioteca esmentada i arriben fins a emportar-se fulls del llibre que

del segle ix o en les dureses del segle x, el segle de ferro, endurit per la ignorància.

Occupen una repesa o un armari d'un sol prestatge, i els seus llibres conserven rastre de la suor dels marabuts que un segle darrera de l'altre els han manejat...

La biblioteca de Baiazet, que ara diuen que corre perill d'ésser depredada pels turistes cleptomans, és cosa distinta de les altres biblioteques de Constantinoble.

Mesquita de Baiazet

més els plau i malmetre les velles enquadernacions.

El llibre que corre més perill és el *Hadizi Nev*, manuscrit dels primers anys del segle xvi que conté una relació del descobriment d'Amèrica escrita amb tinta daurada, enriquida amb belles miniatures, entre les quals sobresurt un retrat de Colom.

Hom afegeix que fa alguns anys un col·leccionista francès va oferir al Govern turc 40.000 dòlars pel llibre *Hadizi Nev*, però l'oferta no fou acceptada. El Govern turc es va creure en l'obligació de refusar aquella quantitat, però després no s'ha cregut en el deure de vetllar per la conservació de la joia bibliogràfica i de les que li fan companyia.

Es l'eterna història, el procés de l'elginisme que nosaltres no sabríem sentenciar.

Un tresor artístic ha de restar al lloc on el posa la fatalitat encara que perilli la seva integritat per la inclemència de l'aire lliure o per la incomprensió dels homes? O, pel contrari, de ésser tret del lloc de perill o arrabassat de la possessió dels incoscients?

Fa poc els alemanys s'enduïen tot l'altar de Júpiter de Pèrgam, la ciutat grega morta en un repen de la Mísia i l'erigien en el Museu de l'Emperador Frederic de Berlín, on, enquadrat per les parets blanques i cobert per l'extensa claraboia, encara sembla més mort.

Els italians han substituït algunes estàtues que decoraven els carrers i places de Florència per bones còpies i les han guardat als museus. Pel contrari, deixen als llocs on són trobades les pintures de Pompeia i es limiten a protegir-les amb un vidre de les mans indiscretas i amb una estora dels raigs del sol.

Davant del Temple de la Concòrdia enlairat en les solituds de la Girgenti antiga, on les augustes ruïnes gregues treuen el cap entre oliveres i herbassars, he sentit una de les emocions més trasbalsadores.

Les altres columnes dòriques que han vist passar, hieràtiques i serenes, les ires dels homes diversos que han irromput en aquella escala templatòria que és el Sud de Sicília; han resistit, lleugeres i vibràtils, la fúria dels vents carregats de salabroris i de polsim; han sofert, pacients i humils, les besades ardoroses del sol despietat...

Però aquesta resistència no durarà sempre. Les pedres ferides es corquen de dalt a baix i es tornen com bresques de mel; les canals s'esborren com un arbre decrepit que va perdent l'escorça; l'equilibri s'aguantava només perquè l'arquitravall alleugerit de tot pes superior les uníex i les agermanava...

Qualsevol dia el Temple de Júpiter de Girgenti caurà a la fuetada d'un sirocco violent, i moltes pedres s'esmicolaran o perdran llur forma divina com princeses desencantades.

Llavors els homes creuran que, potser, hauria estat millor treure-les de la intemperie i recloure-les en la fredor d'un museu blanc i fred com una tomba.

Aquestes reminiscències contradictòries se m'acuden per a plantejar el problema insoluble de les obres d'art que es troben en llocs insegurs i entre gent incompreensiva.

La biblioteca de Baiazet de Constantinoble que ara sabem en perill greu, per la cupiditat dels turistes i la incúria de les autoritats, és potser un cas únic al món de l'Islam.

Són moltes les mesquites, a Turquia i fora d'ella, que posseeixen alguns llibres, aquells llibres de pergamí de color d'or o de paper ranci de color de vori en què volien les calligrafies elegants de corbes turgents o s'afileren les lletres i els punts que els nois àrabs aprenen salmodiant en les escoles nues dels carrerons assolellats.

Sovint tals biblioteques, reduïdes i antiquades, fan un paper — avui, en ple segle xx — igual al que feren les biblioteques monàstiques d'Europa allà en les foscores

Va ésser fundada pel soldà Baiazet II, fill de Mahomet II el Conquistador. Per a seguir les petjades del seu pare, que en morir l'any 1481 li deixava un gran exemple com guerrer afortunat i com constructor de mesquites, Baiazet II volgué bastir un gran temple.

Dalt de la tercera muntanyeta, davant del Vell Serral construït pel seu pare, a l'altre cantó de la plaça que havia estat el Fòrum d'Ecodosi i que duu el seu nom, Baiazet va fer edificar la seva mesquita, tan senzilla per fora com luxosa i rica per dintre.

El pati o claustre del davanter és una obra molt notable. En les galeries d'elegants ogives, el marbre rosa combina i alterna amb el marbre blanc i negre; les columnes són de verd antic i de jaspi; els capitells adopten la forma d'estalactites.

Aquest pati és anomenat dels coloms i sempre n'està ple... Una llegenda diu que descendeixen d'uns coloms de fusta que Baiazet va comprar a un pobre que li demanà almoïna i després ofrenà a la mesquita; una altra llegenda explica que les aus provenen d'un colom que va parlar a l'orella del Profeta quan aquest va veure's obligat a fugir de la Meca cap a Medina.

Durant el mes del Ramadan aquest pati és convertit en mercat, i la cridòria infernal dels venedors i compradors impedia de resar a tota persona que es trobés dintre de la mesquita, però ja és sabut que els musulmans tenen els nervis inalterables.

L'interior del temple es compon d'una nau principal i dues de secundàries molt petites, i la gran cúpula central reposa damunt de quatre arcs de mig punt que es repengen en quatre pilars enormes.

Els dos arcs dels cantons de la fatxada i de l'absis serveixen també de suport a dues mitges cúpules.

La tribuna del soldà és sostinguda per columnes de verd antic i de jaspi.

Al fons, s'obre el *mihrab* de marbre cobert per mitra d'estalactites. També és notable el *member* o trona amb escala de doble balustrada.

La biblioteca primitivament era dintre de la mesquita, però ara es troba en un edifici modern, separat del recinte religiós, ço que la fa ben asequible als cristians.

Perquè els llibres siguin preservats dels còrcs, són revestits d'unes cobertes de cuir. Encara que els llibres no són prestats, hom pot servir-se'n a la mateixa biblioteca, la qual, però, és buida de taules i cadires.

Només hi ha esteses a terra les acostumades estores i uns bancs per a posar-hi els llibres mentre hom llegeix.

Coneixent l'abúlia dels musulmans i llur indiferència per a les coses de la cultura, hom pot suposar que hi ha poca vigilància en aquesta biblioteca i que els turistes codiciosos poden endur-se'n fulls miniats o calligrafats dels llibres que els deuen.

Per això hom comprèn els clams de què es fa ressò la premsa de Constantinoble, demanant que els llibres preciosos siguin posats dintre de vitrines de vidre i que només siguin deixats a persones qualificades.

Miquel. CAPDEVILA

LENDING ANGLICAN LIBRARY
FONTANELLA, 10

CANISERIA
FITO
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

LES ARTS I ELS ARTISTES

La desaparició d'un bell ofici

Amb aquella indiferència general, pròpia de les grans coses que han atès un punt culminant i que després cauen, estem assistint a la lenta desaparició d'un bell ofici, del qual hem pogut solament abastar la darrera fase d'un reviscolament que amb caràcter local tingué lloc a Barcelona fa trenta anys.

La definitiva entronització de la decoració i moble moderns ha apartat de la vida l'ofici de la talla, el gran darrer amic de la qual, l'estil Arts Decoratives, només pogué administrar-li un lleuger reactiu. Aquest ofici ha tingut la relativa satisfacció de morir sense enemic directe. Ha participat, amb caràcter únic en la seva desaparició, un canvi universal d'estètica. Heus ací la raó de l'oblit, idèntica que la que enterrà en el seu moment les aplicacions de metall, els dau-rats en els mobles, els motllurats excessius, etc. La mica de to elegiac que pot amagar el contingut d'aquestes ratlles no vol pas dir el desig d'una resurrecció, però sí la intenció de voler acompanyar en els seus darrers passos, com vulgarment es diu, l'ofici de la talla, tot recordant la seva il·lustríssima ascendència.

La talla és un d'aquells elements que agonitzen per una insuficiència cardíaca, mentre la resta del cos compta encara amb reserves per anar tirant. La talla va ensopagar amb els gustos del nou temps. Es va envellir sobtadament i sense remissió a mesura que els grans ebenistes feren prevaler l'esplèndida qualitat del plàf de moble aplacat amb una fusta exòtica o sotmès a l'acuradíssima perfecció de la pintura al «Ducco». L'escultura tallada, contra aquests moderns arguments, només podia oposar el seu lirisme voltat de reconstruïdors i insensiblement perdé el terreny davant un moble que duia en el bagatge de la seva personalitat la satisfacció als desigs d'asèpsia i de lògica funcional.

La talla, doncs, és víctima del temps i del gust actual del públic, i aquest ben poc

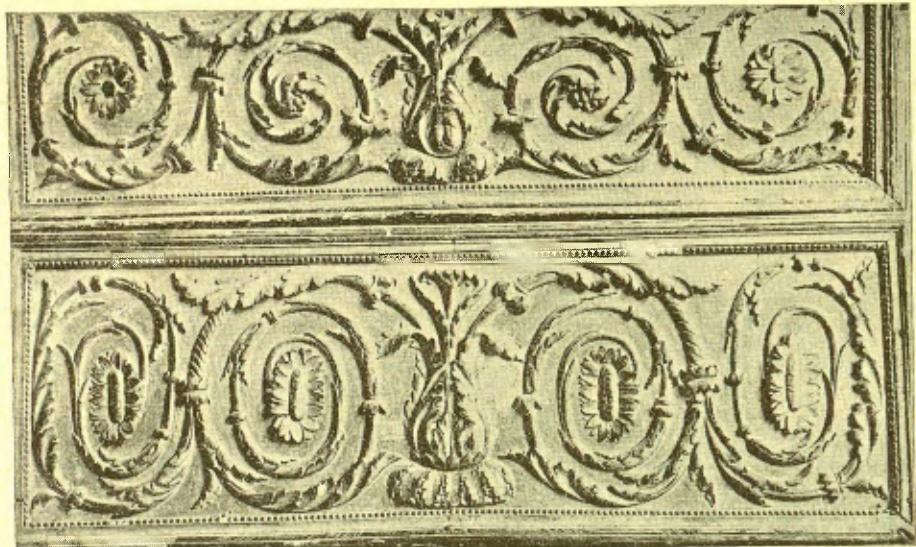
mica en mica han format un estat d'opinió tràgic per a aquesta modalitat escultòrica.

Hem dit que volíem recordar l'ascendència de la talla com a homenatge al seu valor secular. Efectivament, l'història és dels més esplèndids que poden tenir els bells oficis. La matèria de la talla ha esborrat gairebé per complet els vestigis prehistòrics. Així cal començar-ne la seva recensió des de la III dinastia egípcia (4.000 a. de J. C.).

Del cor de la catedral de León

en topem amb una època brillantíssima. Talla jeroglífica i en baix relleu, excel·leix en una delicadesa enorme i és val de trucs per a multiplicar el realisme, usant en les figures ulls de cristall de roca, vorejats de tires de metall i vestits amb aplicacions de materials diversos. La talla del moble és meritíssima.

Plafó Lluís XVI (Museu d'Arts Decoratives de París)

s'amoina per les conseqüències que puguin tenir tant el seu esnobisme com el seu nihilisme.

L'amor amb què voltem tots els bells oficis, de tradició a casa nostra, ens fa pensar amb la simpatia que adquiriria una recensió de talles catalanes antigues i modernes, tot i estar convençuts de no ésser Catalunya un dels països més eminents en el procés d'aquest art.

La nostra talla no arribà a la preeminència per no haver tingut l'ocasió de prodigar el temple, activitat en què sobresortiren altres nacions, com Espanya mateixa.

La riquesa exuberant d'aquesta classe d'edificacions, permeté a Espanya l'eclosió d'un equip imponderable d'artífexs, i els Berruguete, Alonso Cano, Becerra, Montañés, etc., etc., feren passar a la història llurs obres emparats amb pressupostos que permetin aprenentatges amb els mestres flamencs i alemanys, que influïren l'escola espanyola i orientaren el gust popular portant-lo a la immensa realitat de León, Toledo i dotzenes d'altres noms que es poden citar. A la nostra terra, tot i existir peces d'un gran interès, mai no s'assoleix aquell punt meravellós que adquirí el gòtic dels XII al XV, especialment aquest darrer, que posà la fita màxima en la història de la talla.

Es encara viu algun dels mestres notables que a començament de segle donaren una darrera empena al seu ofici. Aquesta empena era, però, massa mediatitzada per les normes estilístiques, i massa posseïda d'una manca de genialitat, així que fa judicar aquell moment com a més important en tècnica que no pas en sensibilitat. El mal veïa de temps. Causa poderosa que emergí contra la talla fou la industrialització que arribà amb la prodigiosa impersonal creada pel Renaixement i els estils Lluïsos. Automàticament, l'escultor tallista quedà convertit en simple operari a sou d'un creador, ja perdut el revestiment de gran artista que li concedí l'Edat mitjana, en la qual, en ésser-li encomanat un treball, havia de fer-se càrrec tant de la seva creació com de la seva execució.

Un bell ofici, quan veu desaparègut aquest darrer signe, arriba tot seguit a la decrepitud. Això, més el cop mortal prohibicionista de l'art modern, són les causes per les quals la talla ha anat desapareixent de les activitats modernes, causes que de

PROIECTOR

UNA DEFINICIÓ

La Comissió de les Lletres i de les Arts de l'Institut de Cooperació Intel·lectual, organisme filial de la S. de les N., ha celebrat aquest estiu una reunió a Venècia, en la qual els dos temes a l'ordre del dia eren els següents: l'art i la realitat, l'art i l'Estat.

El filòsof Emilio Brodero, després de rondinar perquè en les discussions els reunits empraven indiferentment els termes realitat, veritat i natura, amb aquella imprecisió tan característica de la majoria d'assagistes contemporanis, escriu a la *Nuova Antologia* de l'1 de setembre:

«Es oportú d'observar que tant l'un com l'altre dels dos temes proposats a la discussió de la reunió es componien de tres elements: primer, l'art; segon, la conjunció i; tercer, l'Estat. Ara bé, l'art és el que és, però a la reunió prou hi ha hagut entesa sobre això; igualment pel que fa a la realitat, a part les exigències dels busca-raons de filòsofs. Però en l'un tema i l'altre, el més important era la conjunció i, que significa una relació. I en efecte, com a relació ha estat tractada en el segon tema, que desenrotlla la relació entre l'Estat i l'art, la qual era el moll del tema. Però no ha passat el mateix pel que es refereix al primer tema, on també l'essencial era la relació.

»I per això em permetré l'audàcia de proposar una definició que podria aclarir qual-sevulla controvèrsia a aquest propòsit, definició que és la següent: *La bellesa en l'art és l'evidència d'una relació de necessitat i d'universalitat entre l'esponataneïtat d'una inspiració i la personalitat d'una execució.* I m'explico: evidència vol dir resultat plenament assolit de fer sentir a qui contempla, escolta, llegeix, que no es tracta d'esperit pur inexpressable i de fotografia, sinó d'una conjunció i una superació ensems, d'ambdues, per un acte de voluntat, que posa la relació i l'execució. La relació ha d'ésser de necessitat, perquè l'obra d'art no és obra d'ofici, i ha de correspondre a una necessitat expressiva, estaria per dir d'alliberació (per usar la fórmula romàntica) de l'artista, i és superflu d'explicar per què ha d'ésser d'universalitat. Dic *esponataneïtat d'una inspiració* perquè sense aquesta l'art no crea; la inspiració espontània és la de l'artista dotat de sensibilitat autònoma i directa i no reflexa (imitació, acadèmia, guany, vanitat, etc.), i *personalitat d'una execució*, perquè una obra d'art és bella quan es conjuga a una humanitat en la qual sentim la nostra, elevada fins a la interpretació superior que de la pròpia ens dona l'artista. Exemple: quan llegim un sonet de Petrarca sento que em trobo davant una obra de bellesa, perquè comprenc que el poeta l'ha escrit per un impuls que no podia deturar, impuls depenent, posem, d'un espectacle de la natura que li recordava la seva dona. Ha expressat sincerament aquest sentiment de manera que me n'adono perfectament, complaent-me al mateix temps verificant l'esforç acomplit per tal de donar la matèria de la llengua, dels versos, de les rimes, de manera de dir el que volia, això és: la traducció d'un estímul esponatani de la seva sensibilitat. I l'expressió és tal que no pot ésser sinó de Petrarca perquè no s'hi adverteixen ni imitacions, ni reminiscències, ni influències.

»La meua definició elimina, doncs, tot judici de valor quant a la bellesa, a la realitat, a l'art, deixant imprejudicat el gust personal, perquè s'empena en la paraula *relació* i només sobre aquesta base constitueix les jerarquies. La consideració de la relació crec que és l'única que pot donar un fonament honest a la crítica, perquè tal el dona a l'art deixant-li la plena i absoluta llibertat d'expressar el que creu i com creu, amb que cregui. Tal element no iguala pas bolxevistament el producte, atraientísim i tot, de l'artista negre, com podem veure en el Museu Pigorini, amb el *Pensador* de Miquel Angel, perquè manca al primer tota aquella complexa universalitat d'humanitat que forma la grandesa del segon, i que forma part del judici de relació. No altrament doncs que a través de les paraules d'aquesta definició sento el procés formatiu de l'obra d'art i la seva justificació: inspiració espontània, necessitat d'expressar-la, universalització, relació, execució personal. Si es tenen en compte aquests elements, s'arriba a *compendre*, que és la cosa essencial, encara que vulgui dir perdonar.»

ENRIC F. GUAL

James Mac Neill Whistler

(1834 - 1903)

Whistler fou un pintor cèlebre com ho és avui Picasso. Ho fou per moltes raons: la principal, potser, el seu esperit innovador; qui sap si el seu esnobisme. Aquest artista fou, amb Oscar Wilde, l'esnob per excel·lència, a l'edat d'or de l'esnobisme i a la Meca de l'esnobisme. La Meca de l'esnobisme era París, i la seva sucursal, el sector franciscant de la intel·lectualitat londi-

quiana. Aleshores deia: la Natura fou la meua desgràcia!

De totes maneres, el seu repudi de la realitat i del realisme era relatiu, ja que seguí pintant retrats i sobresortint en aquest gènere. Es cert que sovint pintava, com Eugène Carrière, ectoplasmes més aviat que persones; però, com que tothom té una hora tonta, i ell en tenia moltes, arribà a

Whistler

nencia. Totes aquestes coses lletges passaven a mig camí de l'era victoriana — i passaven per meravelles delicioses.

James Abbot Whistler es féu anomenar Mac Neill Whistler, del nom de sa mare; i nasqué a Lowell (Massachusetts), encara que hi ha qui diu si nasqué a Boston: ell deia que havia nascut a Baltimore, perquè li plaia més aquest lloc de naixença, i perquè alegava que cadascú té dret a néixer allí on vulgui.

James Abbot Mac Neill Whistler era un home més aviat petit i carregat d'estranyes, en les quals semblava confiar. Vestia amb recercada extravagància i s'escandalitzava d'una semblant extravagància en la persona d'Oscar Wilde. Un dia li escriví si no es donava vergonya d'eixir al carrer disfressat de tal manera, i que, de perseverar en aquella afectació, no li miraria mai més la cara. Whistler era molt agut en la seva malignitat i molt personal en l'extravagància: Wilde es veia negre per a competir-hi. No trobà altre handicap que la pederàstia. Això era massa fort per a Whistler: aleshores aquest inventà la pintura musical. — *Enfonçat Wilde!* Els tribunals de Sa Graciosa Majestat me l'enganyolaren, i aleshores el gran pintor ianqui tingué el camp lliure i començà a triomfar a Londres, després a París. La seva vanitat enorme desbordà: es cregué un geni, una divinitat i dues o tres amabilitats més. Posà preus tan excessius a les seves teles i gravats que Ruskin l'esbroncà públicament; el pintor processà el crític; el tribunal condemnà benèvolament el crític; hom parlà considerablement d'ambdós, i en conseqüència ells augmentaren un xic més les pretensions. «Quan val aquest quadret?», preguntava aleshores un visitant de l'exposició Whistler. «Un milió i són preus pòstums», replicava el pintor *spirituel*, l'ensinistrador de Forain. La causticitat de Whistler no fou però tan fina, ni tan continuada, ni tan *primasautière* com la de Degas. Whistler admirava aquesta causticitat i fins i tot la pintura suplementària: per això el quadro intítulat *The music room*, i d'altres, són influits per la pintura de Degas. No dibuixava tan bé com Degas, però sabia donar entenent de saber-ne infinitament més.

Whistler fou potser el primer pintor que sabé explotar el bluf en les arts: molt abans que Gauguin, Ensor, Matisse i la collada de vius que vingueren després, Whistler sabé especular amb la impressionabilitat de la gent que amen les arts sense saber ben bé per què. Fou el precursor del gargarisme transcendental: una rúbrica, uns vagues signes cursius gravats a la punta seca, una informe noteta de color, un conat d'esbós d'apunt litogràfic, era tan sàviament presentat (com la custòdia) que tots els escollits autoritzats a admirar-ho en restaven estabornits. Aquests escollits ho eren també des d'altres punts de vista: escollits del periodisme, de la finança, de la política. En eixir del taller de Whistler s'escampaven pel món bo i fent-se creus de tanta custòdia; i el món s'esborronava d'emoció. Si l'admiració era unànime, Whistler s'ofenia, no ho admetia: feia mans i mànegues per a suscitar discrepàncies verinoses. Si els enemics no eren feroços, els menyspreava; si ho eren, els insultava. No podia viure sense enemics acarnissats. Escriví sobre el plaer de fer-se enemics: *The gentle art of making enemies.*

No cal dir si Whistler era un esperit aristocrata. Geoffroy diu que era distingit a la manera de Velázquez i d'Edgar Poe, ço que no és pas tan absurd com sembla: era americà i espiritualista com Poe i preferia la paleta sòbria de Velázquez. Adorava Velázquez pel damunt de tots els pintors i no tenia altre major ideal que conèixer les seves obres de Madrid. Viatjà pertot arreu i fins a les ribes del Bidasoa. Un dia arribà a traspassar el riu fronterer i passà uns minuts a Irún: de l'alegria de trobar-se en terra de Velázquez cregué enfollir. Mai però no s'allargà fins al Museu del Prado. Estimava tant Velázquez que quan deixà el realisme del seu mestre, Courbet, pel lirisme musicalista-espíritista i renegà del pintor d'Ornans i del realisme en pes, encara es morfonia per la pintura velaz-

trat. Una tercera sessió era fatal: o bé destruïa el retrat, o bé el reeixia realista, molt bellament, però amb factura treballadora.

James Mac Neill Whistler odiava aquest sobot de la pintura: si la volia de primera intenció o amb aparença de tal era perquè creia (o feia creure que creia) que «un quadre és acabat quan la tècnica no hi ha deixat rastres». Aquestes manies el portaren a un virtuosisme de la pinzellada idèntic al que ha fet l'anomenada dels pintors castellans que a Madrid hom sol anomenar. Però com que Whistler no era un fort dibuixant, aquell virtuosisme no li serví pas per a enrobustir sinó per aplanar la forma: les seves pintures tendeixen al decoratiu, a l'estil pla de la marqueria. La taca. Aleshores no es pintava sinó amb intenció de distribuir unes quantes taques de color ben assortides. Whistler fou l'iniciador de la pintura-taca. El resultat fou una pintura decorativa o decantada al decoratiu. Huysmans, admirador i apòloga de Whistler, diu de la seva pintura de taques grises si es tracta de pintura convalscent. Ell, Whistler, defensava la manca de volum de la seva pintura a preteix d'espiritualització. En la seva conferència *Ten o'clock tea*, que Mallarmé traduí, diu que el seu art és una divinitat d'essència delicada, antivoluntarista per enfonisme o reculisme...

Whistler gustava de parlar i d'escriure d'estètica: la seva correspondència amb Fantin-Latour és intensament esteticista. Ultra els llibres i conferències, enviava de tant en tant als seus apòstols uns escrits sobre temes d'estètica que anomenava *misatges*. Les seves idees estètiques, naturalment, són poc coordinades i fins contradictòries, però això no vol dir res: si li ho haguessin fet notar hauria respost que en la contradicció i en la discordança hi ha precisament la gràcia dialèctica: els sobre-realistes no han inventat res.

A desgrat de tot, Whistler deixà uns quants retrats bonics i exercí una veritable funció de cap d'escola, ja que per uns quants anys imposà la pintura grisa, imposà una visió grisa i plana de la naturalesa. Fou el Pantarca de la Pintura. Gràcies a Whistler, Gauguin pogué descobrir, a Tahití, les Illes Britàniques, i Picasso inventar la polvora silenciosa per a salves. Els Walter Sickert, Frank Craig, William Nicholson i molts d'altres foren seguidors del whistlerisme a Anglaterra, alguns amb més vàlua pictòrica que la del Pantarca. A França fou Aman Jean el millor seguidor del whistlerisme. A Castella, Nestor Martín Fernández de la Torre etc., fou, en debutar, un seguidor de Whistler; però com que no sabia pintar les simfonies whistlerianes, perquè era més aviat dibuixant que colorista, sortia del pas amb veladures que harmonitzaven a posteriori. Hermen Anglada fou influït també; però el decorativisme d'aquest, el seu taquisme, és aconseguit amb colors brillants, com en la pintura de Gauguin. L'esperit, però, és més whistlerian en Anglada que en el pintor de Pont Aven.

Fou Ramon Cases el millor whistlerian d'Espanya: ho fou del tot i amb més facilitat i felicitat que el *lion* de Chelsea. Si tinguéssim una bibliografia d'art tan viable com la francesa, la reputació de Ramon Cases devoraria la de mants whistlers. La nostra terra no pot oferir aquest homenatge a Cases: el subtil whistlerian de Catalunya s'ha d'aconterar, ara com ara, amb el seu talent.

JOAN SACS

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburros"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu-bion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURES.A, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MAN-GANES i FERRO SILICI : : SOCARIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstics : : GENERADORS, BUI-FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOL-DADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Exit en la mida
Corbates innarrables
Pijamas a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

JOHN DILLINGER l'enemic públic núm. 1

(Ve de la pàgina 2)

«Avisen John (Dillinger) que Julius (probablement Sammy Goldstein) ha rebut instruccions de comprar John White & Co. sobre els afers Monte (projectes d'assalt dels bancs de Delaville i Montpelier). Anar després a Plant City (amagatall dels productes del robatori; en argot americà plant significa posar a segur). Tornar el jornal de Ray; està a l'ombra. Si és possible, enviar Blu I. A. C. Bon punt rebuda aquesta carta, donar-la a John. Passar avís a ton g. (James Jenkins, aleshores empresonat). Si missatge fosc, envia algú de seguida a veure un de nosaltres.»

Però Dillinger havia estat agafat a Ohio, i per a dur-lo a Indiana calia una ordre d'extradició. El tribunal de Dayton no volgué donar-la, perquè Dillinger havia de respondre d'uns quants crims a Ohio, i fou reclòs a la presó de Lima (Ohio).

El capità Leach manifestà les seves temences:

—La presó de Lima — digué — no és prou sòlida per a guardar un Dillinger. Si s'hagués concedit l'extradició, estic segur que els de la seva banda haurien provat d'alliberar-lo en passar la frontera Indiana-Ohio, i nosaltres hauríem estat a punt per a rebre'ls.

Un detectiu d'Indianapolis sorprengué una conversació entre dos sospitosos de la qual es deduïa que eren els còmplices de Dillinger els que havien aconseguit, gràcies a certes complacències interessades, de fer tançar llur capítost a Lima, sabent que era fàcil de fer-llur escapar.

El director de la presó, Sarber, rebé l'avís d'estar a l'aiguat i amb les armes a punt.

EVASIÓ

Alguns dies més tard, uns quants senyors elegantment vestits i correctes es presentaren a la presó de Lima i demanaren pel director. Aquest els rebé en el seu despatx.

—Us venim a deslliurar de la responsabilitat de guardar Dillinger — digué un d'ells—. Tenim l'encàrrec d'endur-nos-el.

—Teniu els documents necessaris? — preguntà el director.

Un dels visitants es ficà la mà a la butxaca interior de l'americana, i Sarber va intuir el perill. Intentà avançar-se al gest de l'altre i treure el seu revòlver.

Massa tard! Unes quantes bales l'estenien a terra. En sentir els trets, acudiren el vigilant Weibert Sharpe i Mrs. Sarber. Foren tancats en una cella. En un moment, Dillinger era alliberat, algú li donà un revòlver, i tota la colla empenygué la fugida.

El fill del director, Don Sarber, arribà una mica massa tard, per sort seva. Va obrir sa mare i Sharpe i féu transportar son pare a l'hospital.

Abans de morir, Sarber tingué prou força per a designar amb el dit, sobre una pàgina de la *Rogne Gallery* (l'Anuari Riera dels criminals), el nom de Harry Copeland: era el que l'havia mort.

L'endemà, els diaris anunciaven l'oferta de 7.000 dòlars per la captura, morts o vius, d'Ed Shouse, Harry Pierpont, Harry Copeland, Russell Clark, John Hamilton, Charles Makley i John Dillinger. El capítost de la banda, alliberat pels seus còmplices, evidentment els havia jurat un agraïment etern i per això no parà fins que els hagué fet escapar de la presó.

Tornem doncs als nostres bandits, empaquetats en quatre Estats per més de dos mil policies, soldats i voluntaris civils armats.

BATALLA

Quan la policia va saber que els evadits havien aturat, per una carretera, un tal Len Ratcliff, li havien pres un Flankin vení en aquest auto, seguit d'un Oldsmobile amb matrícula de l'Illinois, marxaven cap a Indianapolis, la ràdio transmeté l'alarma a tots els destacaments militars i policíacs veïns. Un auto blindat ple de policies armats de metralladores, sortí de la ciutat de Marion, fou el primer que es posà en contacte amb els dos autos dels bandits.

Començà la persecució. Tot d'una, el Franklin tingué una panna, però, malgrat el raig de trets de l'auto blindat, els seus ocupants pogueren encabir-se en l'Oldsmobile, que era conduït per Harry Copeland. La persecució fou represa. Les metralladores d'uns i d'altres no paraven d'espèctgar. De sobte, l'Oldsmobile començà a fer zigzagues i topà amb un pal de telègraf.

S'havia obert una portella i havia saltat de l'auto en marxa un dels bandits, que s'alçà coixejant i, sota una pluja de bales, reeixí a amagar-se en un camp de blat.

L'auto blindat s'havia aturat un instant per a afinar millor la punteria. L'Oldsmobile arrencà a tot gas. L'estratagema havia sortit bé. Tots els bandits s'havien escapat.

Una mica més tard, arribava la notícia que un subjecte que coixejava havia atacat, revòlver en mà, un automobilista anomenat Victor Lyle i, amenaçant-lo de mort, s'havia fet dur a Nashville, on Lyle es veié lliure després d'haver hagut de batxaca. Els set dòlars que duia a la butxaca.

Avisat per ràdio, el tinent Ray Hinkle, amb onze soldats, perseguí el bandit coix un dia sencer. A l'últim aconseguí acular-lo en un atzacac, a Georgetown. Començà una batalla desigual, en què un perseguidor, Herbert Mc Donald, rebé una bala que li travessà el braç. Al cap de poca estona, el bandit queia amb el cap foradat.

Dut ràpidament a casa d'un metge, moria sense haver pronunciat ni un mot. Era James Jenkins, el germà de Mary, l'amiga de Dillinger.

Era una primera victòria de la policia; aviat en tindria d'altres.

FRANCK A. WHITE

(Seguirà)

(Exclusiva de MIRADOR)

La setmana vinent continuarem la publicació del reportatge de Francesc Oliva:

Hi ha presoners espanyols al Marroc?

MUSICA I RADIO

CRONIQUE DE LA MUSICA CATALANA

El mestre Francesc Pujol, compositor, pedagog i folklorista

Les nombroses composicions de Pujol són, juntament amb els corals de Nicolau i les obres de Morera, el reflex més pur de l'espirit català en la música. Amic inseparable i col·laborador del gran Millet com a educador de les masses corals, Pujol ha pres una part decisiva en la perfecta formació de l'Orfeó Català. Com a folklorista de coneixements profunds i director d'un arxíu folklòric únic en el món, l'*Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, Pujol s'arrangera entre els millors investigadors de la cançó popular catalana.

Heus ací les tres esferes en les quals s'ha pogut manifestar el ric talent de Francesc Pujol. La descripció de la carrera de la seva vida, equivaldria gairebé a descriure la història i el desenvolupament de l'Orfeó Català. Nat a Barcelona el 15 de maig del 1878, estudià solfeig i piano al Conservatori del Liceu, l'harmonia i composició amb Lluís Millet i es formà després amb el seu propi esforç autodidacta en altres disciplines de l'art musical. En 1897, quan tot just l'Orfeó Català havia completat sis anys d'activitat intensa, ingressà en aquesta entitat.

Al cap de tres anys era ja mestre auxiliar del mestre Millet, i passà després a subdirector de l'Orfeó, càrrec que conservà encara junt amb el de bibliotecari de la rica col·lecció de llibres i de música de la famosa institució coral.

En aquell mateix temps fundà l'Associació d'Amics de la Música, amb l'orquestra de la qual donà nombroses audicions de caràcter històric, de veritable importància, en les quals donà a conèixer gran nombre d'obres simfòniques, clàssiques i modernes. No oblidem tampoc la seva activitat com a mestre de capella ad-junt a l'església de Sant Felip Neri i a la basílica de la Mercè.

Tanmateix, el centre de tota la seva vida ha estat sempre la seva activitat infadigable per a l'Orfeó Català. Cal només observar-lo durant qualsevol audició per tenir, si més no, una idea de l'obra important i de la participació integrant del mestre Pujol en la perfecta realització de les execucions del nostre Orfeó. Barrejat entre els coristes, externament impassible, la seva atenció vibrava en dividida entre les indicacions del mestre Millet i llur exacta interpretació en el cor, donant així un cop d'ull gairebé imperceptible per advertir un grup d'homes o

vellosos cors per a veus i cobles: *Vent fresquet de tramuntana i Cantada de cap d'any*, sense parlar avui dels seus nombrosos *lieder* — no han estat mai altra cosa que música d'ocasió, en el sentit més sublim i més modern del concepte. Escrites en primer lloc per a concerts i festivals de l'Orfeó Català, a voltes concebudes en poques setmanes, ben sovint entremig dels preparatius i dels assaigs, totes es distingeixen per una perfecció especial que trobem sempre en les millors obres d'aquest gènere, d'una tradició forta i d'una pràctica musical immediata i espontània, tant en les grans misses dels compositors religiosos del segle XVI, com en les simfonies dels músics principescos, els Haydn i àdhuc els Mozart: un equilibri perfecte entre els mitjans artístics i els mitjans de l'execució, entre la concepció i l'execució, entre la forma i el contingut. Aquesta mena de composicions no tendeixen pas a l'eternitat en un sentit vague i metafísic, sinó que deuen tota llur força característica a l'objectiu immediat que realitzen. Allò que tot un segle intentà debades, ara ha esdevingut una realitat sorprenent. S'ha restablert el contacte entre el productor i el consumidor — per emprar ací una terminologia de la vida econòmica — i la música ha cessat de moure's en una abstracció imaginada per a trobar-se dins d'una realitat viscuda.

Es aquesta funció immediata la que dona a les *Pireniques* de Pujol tot llur valor artístic. Si bé en realitat no són més que unes «breus impressions estivals», com les designa llur compositor amb modestia característica, aquestes «impressions» breus, molt sobries en l'estil, molt impressionants en la magnífica sonoritat de les tres cobles, estan tan lluny de tot «impressionisme» banal com de l'estil ja caduc de la música programàtica. Les *Pireniques* que la Columbia ha fet impressionar sobre tres discos magnífics (Regal DK 8315-16-17) han esdevingut avui una petita obra mestra de la música catalana, precisament per llur manca de pretensions, per llur espontaneïtat tan directa, per llur reflex perfecte d'una atmosfera de la terra catalana.

El folklore català: aquesta és, en efecte, la consigna tant del Pujol compositor com del Pujol investigador científic. Com a director de l'*Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, aquest bell arxíu d'una vintena de milers de cançons recollides durant anys i anys per la iniciativa generosa de Rafael Patxot i Jubert, Pujol es troba quotidianament en contacte amb els rics trossos d'aquesta institució sense parió. Ajudat per Baltasar Samper, investigador principal de la cançó mallorquina, i un petit grup d'excel·lents especialistes literaris i musicals, Pujol ha publicat amb l'ajut dels seus col·laboradors tres grossos volums de *Materials*, als quals seguiran, ben aviat, tres altres volums lexicogràfics i un *Inventari dels Mots de Dansa Popular, Entremesos, Instruments i Sonadors* comprenent les documentacions de tot el territori de llengua catalana (en col·laboració amb Joan Amades).

Orto MAYER

semblava haver aconseguit el punt final del seu desenvolupament. Un moviment poderós s'açava contra ell, inspirat en una nova divisa, en una nova noció que avui ja té una llarga història en el passat de la música: era la proclamació de la música d'«ocasió», la música per a una finalitat determinada i ben concreta.

Les més belles obres de Francesc Pujol — aquelles que jo considero així: la *suite Pireniques*, les seves sardanes, els seus mera-

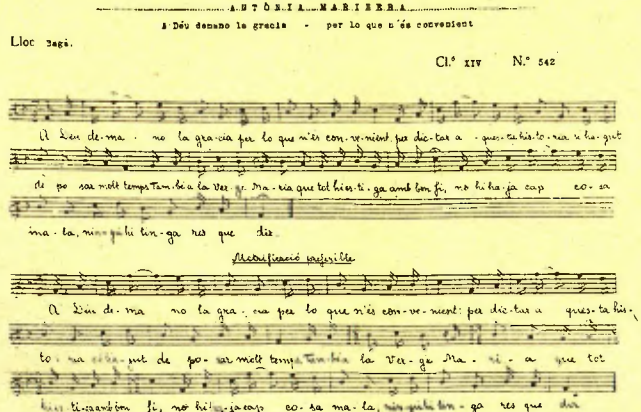
FUNDACIÓ CONCEPCIÓ RABELL I CIBEL. VDA. ROMAGUERA

CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

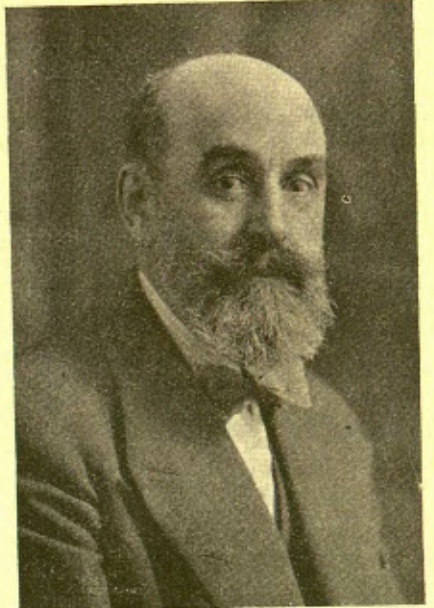
Font 2. a. pàg. 100.

N.º 5700

Lloc 3491.

Facsimil d'una cèdula del «Cançoner»

Francesc Pujol

vetllant allà una possible distracció de les dones, unint mantes vegades la seva pròpia veu mellosa a les veus masculines per a reforçar la sonoritat o recolzar un passatge difícil. Bella imatge de col·laboració mútua la que ofereixen aquests dos homes que en les audicions de l'Orfeó es troben cara a cara, tots dos consagrats a la mateixa obra, enduts pel mateix impuls artístic, tots dos de temperament tan diferent, i realitzant potser per aquesta mateixa raó, una magnífica síntesi en llur entusiasme comú!

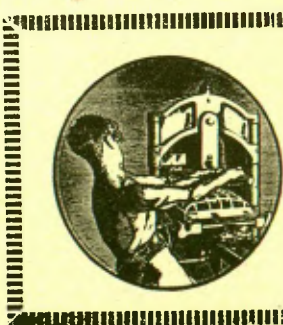
Durant aquests darrers anys s'han esmerçat molts esforços per a donar un nou sentit a la música procurant-li una funció social, una finalitat immediata i pràctica. Els millors compositors moderns s'han posat novament al servei de la joventut, de les institucions corals, del film i de la radiofonia, de la litúrgia i àdhuc de la política, en una paraula, de tots els agrupaments possibles, per tal d'assajar la música en una ideologia determinada, en una activitat humana ben concreta. Amb les darreres obres de Mahler i de Strauss el simfonisme romàntic que s'adreçava sempre a un públic «anònim»,

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

Legislació de ràdio

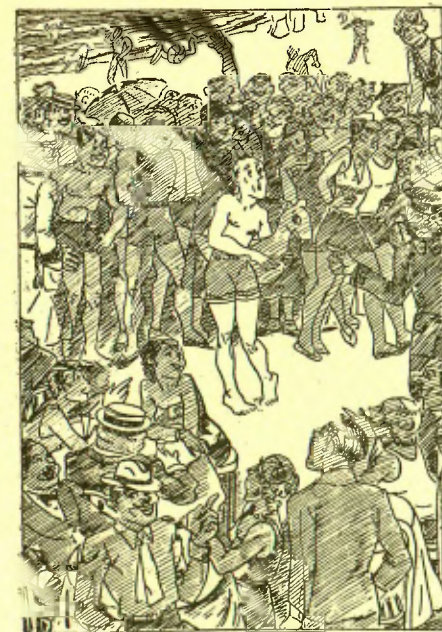
En poc temps s'han vingut dictant un conjunt de disposicions de caràcter legal i administratiu, que ha fet necessària una recopilació com la que ofereix l'Editorial Góngora en un petit volum que conté les disposicions més importants que regulen aquesta matèria. Comença per la Llei que establí el juny darrer el servei de radio-difusió nacional i de la qual ja hem parlat en diverses ocasions. Aquesta disposició va acabar amb el sistema de concessió amb caràcter transitori establert en les Bases consignades en el Decret de 19 de desembre de 1930, la part principal de les quals ordenava que aquestes concessions no podien ésser fetes per més de deu anys i el concessionari, si s'establí, del servei de radio-difusió, havia d'indemnitzar les estacions establertes.

La nova Llei va deixar vigent el Decret de desembre de 1932 pel qual la Direcció de Telecomunicació té facultat d'autoritzar les emissores locals de petita potència, inferior a 200 w., i a l'empar d'aquesta disposició hem vist néixer fins més de cinquanta emissores disseminades pel territori peninsular, sense més missió moltes d'elles que pertorbar l'audició d'altres emissores més potents mitjançant la radiació repetida de programes no dits principalment pels discos-anunci. Per sort, a Catalunya s'ha pogut establir entre alguna de elles una comunicació que permet utilitzar directament les emissions de Barcelona, i així s'alluegixen aquests inconvenients. L'Estat sembla només haver volgut trobar amb aquestes petites emissores una font d'ingressos; enlluernat pels productes de la publicitat radiada, va establir que el 20 per 100 del seu import correspon a l'Estat, i tal és la voracitat fiscal, que no permet deduir ni els descomptes per contractes de paraules i fins i tot prohibeix, tenint en compte les deduccions fetes, bé als agents intermedis, bé als mateixos anunciants.

L'ordre del 9 de maig d'enguany estableix determinades garanties tècniques per a assegurar l'estabilitat de la freqüència en l'emissió, establiment el control dels aparells de mesura pel Laboratori de la Direcció General de Telecomunicació. Estableix també la distància mínima de 30 Km. entre els emplaçaments de les emissores. El mateix juny d'enguany es va aprovar també una Llei adherint-se als convenis de Lucerna que fixen l'assignació de potències i longituds d'ona a tot Europa, a base dels quals està feta la distribució del servei nacional de radiodifusió.

Conté també aquest volum diverses disposicions que es relacionen amb la ràdio, com són el relatiu a línies microfòniques, establiment d'estacions emissores d'aficions radiotelegràfiques i radiotelefòniques, i d'altres de caràcter polític que regulen el dret d'emissió, principalment en circumstàncies anormals. És interessant també el Decret de protecció als aparells receptors dictat el 17 d'abril de 1933 com a conseqüència de les conclusions de l'assemblea antiparasitària reunida a la nostra ciutat. S'estableix en aquesta disposició l'obligatorietat, per part dels usuaris d'aparells industrials que produeixen perturbacions en els receptors, de l'adopció de mesures per evitar-les o disminuir-les, però si la instal·lació es feta abans d'aquella data, no es pot obligar a l'adopció d'aquelles mesures si no és amb el pagament de les despeses que això ocasioni i en endavant aquests aparells han d'ésser ja instal·lats en forma que evitin la perturbació, entenent-se bé, però, que sempre l'adopció de mesures antiparasitàries no ha d'ocasionar despeses desproporcionades al valor o la utilitat que produeix l'aparell que dona lloc a elles. Com que tot plegat és bastant complex, el Decret estableix la creació d'una Junta radio-elèctrica que resol els expedients i dictamina sobre aquesta matèria, a la qual poden recórrer els radiofets que es creguin molestats per les perturbacions al·ludides.

J. G.

El senyor que no està torrat pel sol arriba a la platja.

(Das Magazin, Berlin)

Escena de platja

(Guerin Meschino, Milà)

Notes de ràdio

La ràdio a la U. R. S. S.

El nombre de radiofets russos assoleix la xifra de 12 milions, no pas molt elevada si es té en compte la població total de la U. R. S. S.

Sumen milers els aparells que es distribueixen anualment per les ciutats i el camp. Els dirigents soviètics saben molt bé el paper de la ràdio com a mitjà de propaganda i de difusió cultural.

Fins a 1928, tenia cura de la radiodifusió la Radioperadaxa (Associació de Radiofonia). De 1928 a 1932, la direcció fou confiada al Comissariat del poble de Comunicacions, i fou establerta la major part de l'actual xarxa emissora.

L'any passat, la direcció passà a un Comitè especial de T. S. F. i Radiodifusió reunides. Aquest centre es compon de tres departaments: el tècnic, encarregat del control i de la construcció de les emissores i de la inspecció de la indústria radiofònica, la qual està concentrada principalment a Leningrad i a Moscou; el segon departament s'ocupa de l'organització local de la radiofonia, i el tercer, de la composició dels programes. En total, un centenar de persones treballen en aquests tres departaments.

Quant a la xarxa emissora, Rússia ha cercat d'establir contacte amb la Unió Internacional de Radiodifusió de Ginebra i s'ha esforçat a introduir el pla de Lucerna en la seva xarxa, composta de més de seixanta estacions. La més potent, de 500 Kw., es troba a Noginsk, a uns 20 Km. de Moscou. Fins a la recent construcció de l'estació nordamericana de Cincinnati, d'igual potència, era la més gran del món. Hi ha també una estació de 20 Kw. i cinc de 100 Kw. La potència total de les emissores russes és de 1.500 Kw.

La majoria de receptors usats a Rússia encara són de galena. En general, el de làmpares sol ésser del tipus de 4 làmpares i d'inducció.

Un mètode d'audició propi de Rússia consisteix a escoltar col·lectivament. És sobretot en fàbriques i oficines on es practica. Amb aquesta finalitat s'empra un amplificador de 30 watts al qual estan empaquetats diversos altaveus. Als grans centres urbans, hi ha altaveus a les places, als parcs, etc.

El nombre total d'abonats a les ràdio-centrals és d'un milió i mig; els abonats no poden triar el programa.

L'impost radiofònic és dividit en dues parts: una per als programes i una altra per a les qüestions tècniques. Aquest darrer només el paguen els abonats a les ràdio-centrals.

El contacte entre la direcció dels programes i els auditors és bastant estret. Aquella rep una mitjana de deu mil cartes per mes.

L'estació de Moscou disposa d'una orquestra de 120 components. A més a més, tenen lloc nombroses retransmissions des dels diversos teatres de la capital. Les audicions musicals freixen de gran favor: ocupen el 60 per cent dels programes.

Per bé que la ràdio de Moscou disposa d'estudis de gran capacitat i d'un ràdio-teatre de 800 places, hom treballa en la construcció d'un nou edifici destinat als diferents serveis de ràdio. Aquest local, que s'eleva al carrer Tverskaia i no serà acabat fins en 1936, comprendrà una quarantena d'estudis i serà una de les millors creacions de l'arquitectura russa moderna.

Congrés de Radiobiologia

La data de celebració d'aquest Congrés és del 10 al 15 de setembre, a Venècia.

La ciència de les ones ha aportat, aquests darrers quinze anys, un gran impuls a la biologia, ja que els raigs X, la radioactivitat, l'alta freqüència, les radiacions còsmiques, els raigs ultravioletes, els infraroigs, etc., no sols són d'aplicació de laboratori, sinó que influeixen en la vida vegetal i animal.

El president del Congrés és Marconi i gairebé tots els països del món hi són representats, àdhuc Japó, Austràlia i la Unió Sudafricana. Dels 218 congressistes, hi ha 76 italians, 32 alemanys, 21 nordamericans, 19 francesos i 12 russos.

L'Exposició italiana

La VI Exposició nacional tindrà lloc, com de costum, a Milà, als salons de la Permanente, i estarà oberta del 22 al 30 del mes corrent.

Home o dona?

L'Institut Psicològic de la Universitat de Harvard ha invitat quaranta homes i dones, d'edat, educació i tarannà diferents, a escoltar durant alguns dies, per mitjà d'altaveus, locutors d'ambdós sexes.

Ha resultat que generalment s'ha votat en favor dels *speakers* masculins, perquè l'home parla amb més naturalitat davant el micròfon que no pas la dona, la qual és més aviat de locució afectada.

A més a més, la prova demostrà que els homes posen més interès en el que comuniquen i, per tant, tenen més força persuasiva que les dones.

D'altra banda, el timbre de la veu masculina és, a la llarga, més agradable.

En canvi, la dona sol tenir més precisió en les seves expressions.

Preferències

Un referèndum realitzat a Nova Zelanda, al qual prengueren part més de 33.000 oients, ha donat el següent resultat com a preferència envers els programes: operetes, 7,322; melodies antigues, 6,755; música de dansa, 5,824; música clàssica, 5,194; òpera, 4,650.

MIRADOR

Subscripció: 3'50 ptes. trimestre

Redacció i Administració:

Corts Catalanes, núm. 589

Telèfon 11430